

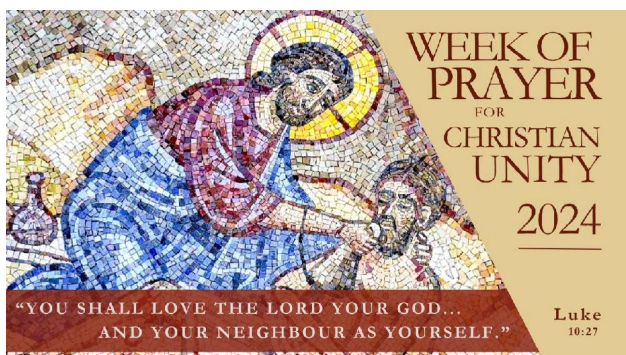
Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ.

НАША СЛОВА.pdf

Трэці год выдання **№ 4 (108) 24 студзеня 2024 г.**

Тыдзень малітваў аб адзінстве хрысціянаў: любіць Бога і бліжняга

18 студзеня ў Касцёле распачаўся Тыдзень малітваў аб адзінстве хрысціянаў. Пра гэта на заканчэнне агульнай аўдыенцыі, якая прайшла напярэдадні ў Ватыкане, нагадаў Папа Францішак.

Як паведамляе Беларуская рэдакцыя парталу Vatican News, сёлетні Тыдзень малітваў аб адзінстве хрысціянаў прысвечаны тэме: "Любі Пана Бога твайго і любі бліжняга свайго, як самога сябе".

- Я заклікаю вас маліцца, каб хрысціяне дасягнулі поўнага адзінства і аднадушна сведчылі любоў да ўсіх, асабліва да самых уразлівых,- заахвоціў вернікаў Папа Францішак.

Каталіцкі Касцёл удзельнічае ў штогадовай ініцыятыве Тыдзень малітваў аб адзінстве хрысціянаў ужо больш за пяцьдзясят гадоў. Хрысціянскія цэрквы і супольнасці праводзяць яго кожны год з 18 па 24 студзеня.

Сёлета матэрыялы для правядзення Тыдня падрыхтавала экуменічная група з Буркіна-Фасо разам з мясцовай супольнасцю Chemin Neuf - "Новы шлях".

Сёлета хрысціянская меншасць Буркіна-Фасо "перажывае вельмі складаную сітуацыю пераследу і гвалту", - адзначыў супрацоўнік Дыкастэрыі спрыяння хрысціянскаму адзінству ксёндз Хуан Усма Гомэс.

У гэты час таксама ў дыяцэзіях Касцёла на Беларусі традыцыйна адбываюцца экуменічныя набажэнствы з удзелам прадстаўнікоў традыцыйных хрысціянскіх веравызнанняў нашай краіны.

Паводле: Vatican News / Catholic.by.

У Менску біскуп Касабуцкі цэлебраваў Імшу аб адзінстве хрысціянаў, а арцыбіскуп Станеўскі ўзначаліў экуменічнае набажэнства

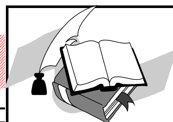
20 студзеня ў межах Тыдня малітваў аб адзінстве хрысціянаў у катэдральным касцёле Найсвяцейшага Імя Марыі ў Менску Мітрапаліт Менска-Магілёўскі арцыбіскуп Юзаф Станеўскі ўзначаліў экуменічнае набажэнства.

У супольнай малітве, да якой далучыўся Апостальскі нунцый у Беларусі арцыбіскуп Антэ Ёзіч, узялі ўдзел прадстаўнікі некаторых традыцыйных хрысціянскіх канфесій нашай краіны.

Перад набажэнствам Генеральны вікарый Менска-Магілёўскай архідыяцэзіі біскуп Юрый Касабуцкі ўзначаліў цэлебрацыю святой Імшы ў галоўнай святыні сталіцы.

- Мы молімся аб гэтым адзінстве, якога, як мы ведаем, у рэальнасці няма: ёсць розныя канфесіі, ёсць розныя хрысціянскія супольнасці, дэнамінацыі. Мы парознаму ўспрымаем розныя праўды веры, розныя традыцыі. Але мы молімся, каб усе мы мелі адно сэрца, бо ўсе мы молімся аднаму Богу, праслаўляем таго самага Хрыста.

(Працяг на стст. 2-3.)

У Менску біскуп Касабуцкі цэлебраваў Імшу аб адзінстве хрысціянаў, а арцыбіскуп Станеўскі ўзначаліў экуменічнае набажэнства

(Працяг. Пачатак на ст. 1.)

- Таму падчас гэтай Імшы я асабліва малюся аб еднасці хрысціянаў, аб еднасці ў нашай краіне паміж прадстаўнікамі розных канфесій і рэлігій, аб еднасці ў нашых сем'ях і аб адзінстве паміж усімі намі, - сказаў на пачатку цэлебрацыі іерарх.

У прамоўленай гаміліі біскуп Касабуцкі перадусім адзначыў, што "калі мы кажам пра адзінства хрысціянаў, мы звяртаем увагу на тое, што мы перш за ўсё павінны мець Духа Хрыстовага, Духа Божага ў нашым сэрцы". Разважаючы на падставе біблійных чытанняў пра навяртанне, іерарх сцвердзіў, што яно дае свой плён у хрысціянскім жыцці. Малітва аб адзінстве хрысціянаў, паводле яго, павінна быць спалучана з імкненнем да навяртання і перамены жыцця, што неабходна кожнаму верніку.

- Таксама і для нас гучыць гэты заклік <…>, каб змяніць штосьці ў сабе і старацца набрацца гэтага Духа Хрыстовага, Духа Божага, які дазваляе нам убачыць у іншым чалавеку брата, які дазваляе нам палюбіць іншага чалавека такім, які ён ёсць, з яго слабасцямі, недахопамі; прабачыць іншаму чалавеку… Бо гэта - першыя крокі, якія вядуць да адзінства, - сцвердзіў біскуп Юрый Касабуцкі.

Пасля заканчэння святой Імшы да алтара ў працэсіі з крыжам выйшлі ўдзельнікі экуменічнага набажэнства на чале з арцыбіскупам Станеўскім. Звярнуўшыся да сабраных у катэдры вернікаў розных канфесій, сярод якіх былі таксама прадстаўнікі дыпламатычнага корпусу, арцыпастыр паведаміў, што дэвізам сёлетняга экуменічнага тыдня сталі словы з Евангелля паводле Лукі: "Любі Пана Бога твайго <…>, а бліжняга свайго, як самога сябе" (Лк 10, 27). Іерарх дадаў, што матэрыялы для экуменічных малітваў былі падрыхтаваныя хрысціянамі з Буркіна-Фасо ў Афрыцы.

- Гасцям, стомленым падарожжам, там падаюць ваду, каб яны маглі наталіць смагу і абмыць запылены твар. Вітаючы вас, браты і сёстры, мы ахвяруем вам жыватворчую ваду нашай любові і ачышчальную ваду супольнай малітвы.

Сэрцам нашай малітвы з'яўляецца прыпавесць пра міласэрнага самараніна, у якой мы чуем Божы заклік аб любові да Бога і да бліжняга. Давайце падрыхтуемся да сустрэчы з Богам Любові, праславім Яго і падзякуем Яму,- запрасіў удзельнікаў экуменічнага набажэнства арцыбіскуп Станеўскі.

Пасля гэтага адбылася малітва праслаўлення і падзякі, а потым - чын пакаяння. Усе разам прысутныя ў катэдры супольна ўзнеслі малітву "Святы Божа, святы моцны, святы несмяротны, змілуйся над намі", і выслухалі

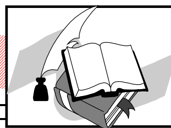
біблійныя чытанні. Пасля евангельскай прыпавесці пра добрага самараніна да прысутных звярнуліся прадстаўнікі розных хрысціянскіх канфесій.

Першым прамовіў найстарэйшы ўдзельнік экуменічнага набажэнства, Апостальскі адміністратар каталікаў візантыйскага абраду ў Беларусі архімандрыт Сяргей Гаек. Святар зазначыў, што прыпавесць Хрыста звяртае ўвагу вернікаў на любоў да Бога і да бліжняга - "блізкага і далёкага".

- Сёння молімся словамі: "Пане, адкрый нашыя сэрцы для тых, каго мы не заўважаем". Сапраўды, патрэбна, каб Бог адкрыў нашыя вочы і нашыя сэрцы. Дзякуй Богу, хрысціяне, у тым ліку і ў нашай краіне, Беларусі, робяць шмат, каб заўважыць і адрэагаваць на патрэбы бліжніх: патрэбы матэрыяльныя.

Але застаецца шырокае поле, на якім можна паклапаціцца пра духоўныя патрэбы нашых бліжніх. Поле, на якім можам несці ім Божае слова: слова Божае запісанае ў Бібліі; слова Божае, пра якое мы павінны сведчыць нашымі ўчынкамі і справамі, - сказаў кіраўнік Грэка-Каталіцкай Царквы ў Беларусі. Ён нагадаў, што наступная нядзеля ў Каталіцкім Касцёле з'яўляецца

нядзеляй Божага Слова, і адзначыў, што гэта нагода паўней выкарыстоўваць экуменічны патэнцыял Святога Пісання.

Пастыр Евангельска-Лютаранскай супольнасці з Гародні Уладзімір Татарнікаў у сваёй прамове падкрэсліў важнасць супольнай малітвы хрысціянаў "адно з адным і адно за аднаго". Ён звярнуў увагу на тое, што менавіта любоў і прабачэнне займаюць у гэтым цэнтральнае месца.

Прадстаўнік Біблійнага таварыства ў Рэспубліцы Беларусь Аляксандр Камінскі зазначыў, што гэтае таварыства існуе перадусім дзеля міру, які ўсім людзям нясе Божае слова. Паводле яго, у час, калі паміж людзьмі так шмат варажнечы, малітва аб любові і адзінстве мае вялікае значэнне.

Аляксандр Камінскі падзяліўся сваёю мараю аб тым, каб людзі ва ўсім свеце селі за стол перамоваў і прыйшлі да міру.

Памочнік біскупа Аб'яднання супольнасцяў хрысціянаў поўнага Евангелля ў Беларусі пастыр Валерый Шэйбак, у сваю чаргу, з горыччу заўважыў, што сёння паміж хрысціянамі розных веравызнанняў яшчэ шмат непаразуменняў і ўзаемнага недаверу. Паводле яго, неабходна шырэй глядзець на Царкву Хрыстову для дасягнення адзінства, якое "пачынаецца з братэрскага прыняцця".

Нарэшце, да прысутных звярнуўся арцыбіскуп Станеўскі. Каталіцкі іерарх перадусім узгадаў словы апостала Паўла пра любоў, якая "не чыніць бліжняму зла" і "ёсць выкананнем Закону". Паводле арцыпастыра, прыпавесць пра міласэрнага самараніна заахвочвае ўсіх хрысціянаў клапаціцца пра кожнага, хто знаходзіцца ў патрэбе.

- Браты і сёстры, мы вучымся, бо экуменізм, сённяшняя малітва аб еднасці хрысціянаў - гэта навука ад Бога. Не адмаўленне ад праўды, а пошук праўды. Гэта барацьба за праўду, якая, урэшце, вызваліць нас ад таго, што падзяляе, - сцвердзіў арцыбіскуп Юзаф Станеўскі.

Асабліва кранальным момантам экуменічнага набажэнства стала супольная малітва "Ойча наш", калі ўдзельнікі ўзяліся за рукі на знак агульнага імкнення да адзінства ўсіх вызнаўцаў Хрыста - "каб усе былі адно".

Паводле: Catholic.by.

"Святое Васілле" ў Лідзе

Лідскі аддзел рамёстваў і традыцыйнай культуры 20 студзеня правёў імпрэзу "Шчадрэц" - "Святое Васілле".

Наведвальнікі мерапрыемства атрымалі магчымасць убачыць калядны абрад "Шчодра", пазнаёміцца з традыцыйнымі каляднымі стравамі «Тры куцці», стаць удзельнікамі каляднай абрадавай гульні "Яшчур", убачыць лялечны тэатр "Батлейка", а таксама, далучыцца да сапраўдных варожбаў і гульняў, атрымаць асалоду ад традыцыйных народных спеваў, пабытавых танцаў і калядных карагодаў.

У праграме прынялі ўдзел народны фальклорны гурт "Талер", народны лялечны тэатр "Батлейка" і іншыя калектывы.

ТК “Культура Лідчыны”.

Алесю Якімовічу - 120 гадоў

17 студзеня споўнілася 120 гадоў з дня нараджэння беларускага пісьменніка, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Алеся Якімовіча (1904-1979).

Алесь Якімовіч нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Старэйшы з шасцярых дзяцей, ён памагаў бацькам па гаспадарцы. Скончыўшы Вышэйшае пачатковае вучылішча ў мястэчку Узда і двухмесячныя настаўніцкія курсы, вучыўся ў Белпедтэхнікуме. У студэнцкія гады фарміраваліся яго светапогляд і талент. Разам з ім займаліся Андрэй Александровіч, Пятро Глебка, Паўлюк Трус, а методыку роднай мовы выкладаў Якуб Колас, які клапатліва ставіўся да пісьменнікаў-пачаткоўцаў. Неўзабаве малады літаратар стаў сябрам літаратурнай арганізацыі "Маладняк" (1923), працаваў адказным сакратаром рэдакцыі новага часопіса для школьнікаў "Беларускі піянер" (1924). З 1927 года Алесь Якімовіч займаўся на літаратурна-лінгвістычным аддзяленні педфака БДУ, якое скончыў у 1930 годзе. Вучобу ва ўніверсітэце сумяшчаў з абавязкамі рэдактара часопіса "Іскры Ільіча". Некаторы час працаваў сакратаром педагагічнага часопіса "Асвета", выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры ў вячэрнім Тэхнікуме вогнетрывалага будаўніцтва. У 1934 годзе быў дэлегатам Першага з'езда савецкіх пісьменнікаў.

У пачатку Другой сусветнай вайны быў у эвакуацыі, працаваў настаўнікам у адной з сярэдніх школ г. Чыстапаля (Татарская АССР), адказным сакратаром раённай газеты ў сяле Шаманаіха Казахскай ССР. Адтуль у 1942 годзе ён быў накіраваны на курсы малодшых лейтэнантаў у г. Андзіжан, затым - на фронт. Пад Харкавам у 1943 годзе быў паранены. Пасля выхаду са шпіталя пэўны час жыў у Маскве, займаўся рэдактарскай працай. Пасля вайны працаваў старшым рэдактарам Дзяржаўнага выдавецтва БССР, літкансультантам Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Пачатак творчасці Алеся Якімовіча прыпадае на 1920-я гады - перыяд станаўлення беларускай дзіцячай літаратуры. Вершы пачаў пісаць падчас вучобы ў Белпедтэхнікуме. Першае выступленне ў друку - верш "Вясна", надрукаваны ў 1923 г. у часопісе "Маладняк". У 1925 годзе выйшлі першыя кнігі Алеся Якімовіча: "Вершы" і зборнік апавяданняў "Гул бубна", у якіх расказвалася пра жыццё дзетвары. Пазней выходзяць у свет аповесці, апавяданні, вершаваныя казкі. Алесь Якімовіч быў адным з пачынальнікаў тэмы заходнебеларускага жыцця ў дзіцячай літаратуры (апавяданне "Апоркі"). Значная частка апавяданняў пісьменніка, яго аповесць "Смелыя людзі", прысвечаны гераізму юных барацьбітоў у гады Другой сусветнай вайны. Праблемы працоўнага, маральнага выхавання дзяцей узняты ў зборніках апавяданняў пісьменніка "Сябры", "Залатыя рукі", аповесці "Гаворыць Масква". Цэнтральнай тэмай яго творчасці стала

З жонкай Верай Ігнатаўнай. 1979 г.

Алесь Якімовіч з членамі літаратурнага гуртка Мінскага электратэхнікума сувязі. 1950-я гг.

Максім Танк, Алесь Якімовіч (у цэнтры), Янка Брыль з пісьменнікамі ў Доме творчасці ў Каралішчавічах

Якімовіч Алесь і Крапіва Кандрат сярод землякоў. Уздзенскі раён. 1958 г.

Алесь Якімовіч (сядзіць трэці злева) сярод беларускіх пісьменнікаў. 1959 г.

тэма пакутлівага, абяздоленага дзяцінства (апавяданне "Новы год", аповесць "Базылёў курган").

У 1971 годзе Алесь Якімовіч піша аповесць "Кастусь Каліноўскі". У аповесці ў той час, як пісала крытыка, правільна была асэнсавана эпоха, якая папярэднічала паўстанню, і падзеі самога паўстання. Алесю Якімовічу няпроста было зрабіць гэта, бо існавалі розныя думкі і меркаванні гісторыкаў наконт гэтай гістарычнай падзеі. Але, зрабіўшы аналіз таго складанага і драматычнага часу, пісьменнік грунтоўна разабраўся ў характары паўстання. Ствараючы вобраз Кастуся Каліноўскага, Алесь Якімовіч звярнуўся да фактаў біяграфіі гэтага мужнага змаганца. Чытачы даведваюцца пра вёску Мастаўляны, дзе нарадзіўся і жыў у гады дзяцінства Кастусь Каліноўскі, пра Якушаўку, куды потым пераехала іх сям'я, пра яго старэйшага брата Віктара, які актыўна ўплываў на фарміраванне рэвалюцыйных поглядаў Кастуся, пра тое, як балюча крануў сэрца Кастуся Каліноўскага пакутны лёс прыгонных…

Асобную старонку творчай біяграфіі пісьменніка складае яго плённая дзейнасць у галіне мастацкай апрацоўкі беларускіх народных казак, у развіцці жанру літаратурнай казкі. Асабліва шырокую вядомасць набылі вершаваныя казкі "Каваль Вярнідуб", "Вераб'ёвы госці", у якіх наследаванне традыцый вуснай народнай творчасці відаць і ў выяўленні ідэі, і ў сюжэтна-вобразнай структуры, і ў мове твора.

Алесь Якімовіч - складальнік кнігі для чытання ў 2-м класе "Роднае слова", а таксама артыкулаў па пытаннях развіцця дзіцячай літаратуры. Нямала зроблена ім і ў галіне перакладу.

Паводле СМІ.

№ 4 (108) 24 СТУДЗЕНЯ 2024 г.
наша СЛОВА.pdf

Ежы Хопен

Гародна, няспраўджаная рэзідэнцыя Станіслава Аўгуста

Ад перакладчыка: Вядомы мастак, рэстаўратар, гісторык мастацтва і дацэнт Віленскага ўніверсітэта Ежы Хопэн (Jerzy Hoppen, 1891-1969), увосень 1938 г. гасцяваў у гаспадыні маёнтка Гародна Ады Кандратовіч, вывучаў палац і напісаў цікавы нарыс у віленскай газеце "Слова". Сёння ад маёнтка застаўся толькі знявечаны парк, у якім, аднак, жыве шляхетны дух старых часоў, і таму сёння Гародна для мяне - можа самае ўлюбёнае месца гістарычнай Лідчыны.

Сярод нашых шматлікіх гістарычных сядзіб самай прыгожай і захаванай з'яўляецца драўляная сядзіба-палац у Гародне. Яго самая галоўная асаблівасць - гэта стыль часоў караля Станіслава, які выпраменьвае кожная дэталь архітэктуры. Гэта яшчэ адзін доказ уплыву караля Станіслава Аўгуста на галіну мастацтва. На жаль, Гародна яшчэ малавядомае, недаследаванае і навукова не апісанае. І гэта пры тым, што яно несумненна звязана з Варшаўскім замкам і Лазенкамі. Стылёвая блізкасць інтэр'ераў, несумненна, пацвердзіла б гэта пры бліжэйшым вывучэнні.

Вялікі аднапавярховы дом, пабудаваны на невысокім узгорку, з велічным ганкам, манументальнымі сходамі і высокай пад'язной дарожкай, проста ўражвае сваім выглядам.

Гародна знаходзіцца ў ваколіцах Ліды - за 25 кіламетраў і за 12 кіламетраў ад Эйшышак. Некалі яно было спадчыннай уласнасцю Саламеі княгіні Радзівіл з Сапегаў і ў 1762 г. была падаравана ёю Людвіку Скуміну Тышкевічу. Людвік Скумін Тышкевіч - пісар Вялікага Княства Літоўскага, польны гетман і маршалак сваёй рэзідэнцыяй абраў Горадна. Ён быў жанаты з Канстанцыяй княжной Панятоўскай, дачкой Казіміра Панятоўскага, брата караля Станіслава Аўгуста.

Атрымаўшы абяцанне прыезду караля, Тышкевіч пачаў рыхтавацца да высокага госця. За адзін год ён пабудаваў дом і драўляную сядзібу, якую з пышнасцю аздобіў. Мясцовая легенда кажа, што дзеля гэтага ў Горадна выклікалі майстроў, а ўбранне інтэр'еру прывезлі з Парыжа.

З-за ўнутрыпалітычных падзей каралеўскі візіт не адбыўся.

Памёр Тышкевіч у 1808 г. Пасля яго Гародна перайшло да яго дачкі Ганны, у першым шлюбе яна была за гр. Аляксандрам Патоцкім, у другім за гр. Дуніным-Вансовічавам[1]. У 1856 г. Ганна Дунін-Вансовіч аддала Гародна свайму сыну ад першага шлюбу графу Маўрыцыю Патоцкаму. І праз сто гадоў пасля пабудовы дома гр. Маўрыцы выявіў, што ён усё яшчэ знаходзіцца ў добрым стане, але зрабіў некаторыя папраўкі і рамонты. Памяняў шалёўку і паправіў прасеўшыя сцены. Нажаль, прыгожыя падлогі ўжо згнілі, як і шоўк, які пакрываў сцены. Аднак ляпніна і пазалота захаваліся.

Палацавы комплекс у Гародна, малюнак Напалеона Орды, на малюнку: палац, капліца, флігель

Гародна захавалася да нашых дзён і зараз з'яўляецца маёмасцю жонкі генерала Кандратовіча.

Акрамя выдатнага жылога дома гараднenскі двор складаецца яшчэ з найпрыгажэйшага парку і капліцы, не кажучы пра таксама старыя, але звычайныя гаспадарчыя пабудовы.

У парку маецца штучны стаў у форме вельмі выцягнутага простакутніка, пры канцы става - вялікая альтанка на мураваных калонах.

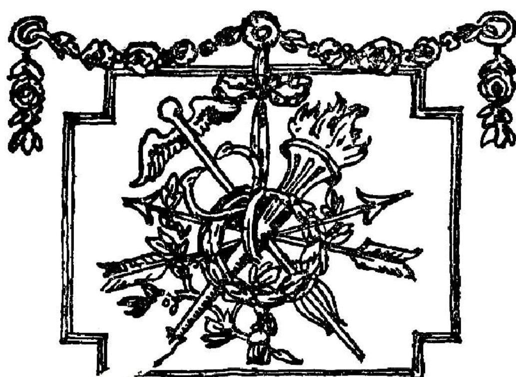
Жылы дом - цудоўны ўзор станіславаўскага стылю (часоў караля Станіслава Панятоўскага - *Л. Л.*). Спераду ён мае высокі пад'езд і ганак на калонах. Знутры прасторны, з высокай столлю, з камінамі той эпохі, кафлянымі печамі таксама з XVIII ст., гербам Тышкевічаў

[1] Гл: Лаўрэш Леанід. Ганна Патоцкая, пісьменніца, мемуарыстка, мастак // Наша Слова. № 15 (1530), 14 красавіка 2021; Лаўрэш Леанід. Лідскія пісьменніцы XVIII-XIX ст. // Ад лідскіх муроў. № 10. Ліда. 2022. С. 478-490; Графиня Анна Патоцкая. Мемуары. 1794-1820. Москва, 2005.

Палац у Гародна да 1939 г.

Супрапорты ў палацу Гародна

"Лялівай". Сцены, калісьці абабітыя ядвабнай тканінай, сёння вы-клеены шпалерамі, але захавалі рамы і ліштвы, на якіх трымалася ядваба. Дзверы, супрапорты (пластычна апрацаваны ўчастак сцяны паміж дзвярной рамай і столлю, запоўнены рэльефам ці жывапісам - *Л.Л.*) і рамы ад люстраў таксама добра захаваліся. Усё гэта сніцарскай работы, выканана з дрэва ці з адмысловай масы, мае белы колер з пазалотай і нясе на сабе адбітак таленавітага майстра і архітэктара. Невядома, ці сапраўды яны паходзяць з Парыжа, як кажа паданне. Ва ўсякім разе, гэта работа не нейкага правінцыйнага майстра, а таленавітага і высока-культурнага мастака. Пано, міфалагічныя сцэны і алегорыі, якія вянчаюць рамы люстэркаў, інтэграваныя ў супрапорты, поўныя стылёвай экспрэсіі. У іх ёсць нейкая вытанчанасць і лёгкасць, ад іх вее добрым густам і салоннай атмасферай.

Аднак Першая сусветная вайна не пашкадавала Гародна. Удава генерала расказала даследчыку, што ў гэты час была вывезена ў Германію ўся бронза. На дзвярах засталіся сляды ад ранейшых клямак і акуццяў, а на прыгожым мармуровым каміне - толькі адтуліны ад цвікоў, якімі была прымацавана дэкаратыўная бронза. Аднак над камінам захаваўся медальён з залатой аздобай з выявай галавы Станіслава Аўгуста. З мэблі немцы пакінулі некалькі крэслаў і фатэляў у стылі Людовіка XVI і столікі пад люстрамі.

Варта звярнуць належную ўвагу на тое, што цяперашнія гаспадары Гародна ў поўнай меры ўсведамляюць каштоўнасць гэтага помніка і беражліва яго даглядаюць. Усё ўтрымліваецца з незвычайным піетэтам да твораў мастацтва.

Каля дома стаіць вялікая мураваная капліца, а дакладней касцёл у т. з. стылі Віленскага барока. Верагодна, капліца мае больш ранняе паходжанне і не мае нічога агульнага са станіславоўскім стылем. Яе фацыята (паддашак - *Л. Л.*) крыху трансфармавалася і мае ўверсе сігнатурку (невялікая вежачка - *Л. Л.*). На фасаднай надбудове - выраблены з тынку барэльеф з трыма гербамі фундатараў, сярод якіх, аднак, няма "Лялівы" Скуміна-Тышкевіча.

Унутры добра захаваўся багаты алтар і вельмі цікавыя хоры, абапёртыя на слупы, якія нагадваюць такія ж у віленскім касцёле Св. Духа. Падлога з цэглы. Стыльная фурнітура ў стылі ракако на дзвярах. Гэтая капліца, несумненна, мае агульныя рысы з архітэктурай віленскіх касцёлаў.

Увесь гэты прыгожы маёнтак, які складаецца з сядзібы, старых каштанавых алей у парку, мураваных лаў і да нашага часу рэгуляванага става з альтанкай, адлюстроўвае эпоху, ахінутую моцным захапленнем да асобы караля, з якім гэтак арганічна асацыявалася прыгажосць.

Jerzy Hoppen. Horodno, niedoszla rezydencja Stanislawa Augusta // Slowo. № 271 (5195). 3 pazdziernika 1938.

Пераклад і каментаванне Леаніда Лаўрэша.

№ 4 (108) 24 СТУДЗЕНЯ 2024 г.
наша СЛОВА.pdf

Ежы Хопен

Рэспубліка ў Паўлаве

У 1767 г. віленскі ксёндз-канонік Павел Ксаверый Бжастоўскі набыў маёнтак Мерач, што каля Тургялёў над рэчкай Мерачанкай і пабудаваў тут двор, які ў свой гонар назваў Паўлава. Хутка Паўлава стала свайго роду вялікай адметнасцю, бо канонік Бжастоўскі заснаваў тут рэч паспалітую (ці рэспубліку - *Л. Л.*) і надаў правы грамадзян гэтага ўтварэння сялянам - сваім падданым, звольніўшы іх ад паншчыны. Рэч паспалітая кіравалася па свайму праву, мела вышэйшую і ніжэйшую палаты свайго парламента, уласную міліцыю, сваю манету і была месцам, якое абаранялі валы і равы з гарматамі. Сваіх падданых Бжастоўскі падзяліў на чыншавых, баяраў і цяглых. Раней нададзеную сялянам канстытуцыю ён яшчэ раз пацвердзіў у 1791 г.

Вяскоўцы атрымалі зямлю ў вечнае дзяржанне. Удасканаліўшы гаспадарку, Бжастоўскі заснаваў тут школу, у якой выкладалася чытанне, пісьмо, арыфметыка, рэлігія, геаграфія краю і асновы сельскай гаспадаркі.

У Паўлаўцы была вайсковая дысцыпліна. Усе сяляне былі апрануты ў мундзіры: *"У жупаны з мясцовага сукна светлага колеру і шапкі з чырвоным верхам, абкладзеныя чорным футрам барана"*.

На пасяджэнне ў парламент, на набажэнства і ўрачыстасці сяляне з'язджаліся ў мундзірах і, падтрымліваючы парадак, ішлі парамі.

Згодна са словамі самога Бжастоўскага, які апісаў сваю рэч паспалітую ў "Генеалагічнай ведамасці пра дом Бжастоўскіх", выдадзенай ў Вільні з 1776 г., у Паўлаве панаваў нязвыклы парадак, а людзі цешыліся дабрабытам. Знікла п'янства, лянота, пустыя размовы і лаянка, сяляне пачалі цікавіцца справай і развіццём гаспадаркі. Селянін вызваліўся ад прыгнёту, выкліканага станам залежнасці ад свайго пана, і стаў свядомым грамадзянінам - вольным і радасным! Так, выглядала Паўлаўская рэч паспалітая, слаўная сваёй творчасцю і сваёй арганізацыяй не толькі ў свой час, але і сёння.

Постаць самога Бжастоўскага як быццам несумненна выломваецца сваім лібералізмама з шэрагу людзей паловы XVIII ст., але яна не пазбаўлена і шэрагу рысаў, якія міжволі прымушаюць глядзець на яго крытычна. Пра што мы можам прачытаць ў артыкуле Ю. Обста пра Паўлава ў "Літве і Русі" за 1913 г.

Бо па-праўдзе, гэта быў "сапраўдны пан", шляхціц, не пазбаўлены ўсіх заганаў свайго часу, чые амбіцыі, на шчасце, выліліся ў сферу культуры і рэфарматарства. Ён стварыў прыгожую для свайго часу справу і кіраваўся высокай ідэяй. Яго грунтоўная адукацыя, часткова атрыманая за мяжой, дала яму выдатную агульную культуру, а ліберальныя плыні, які дамінавалі ў Еўропе таго часу, сфармавалі яго такім чынам, што ён апярэдзіў свой час. І ўсё ж Паўлава таго часу, гэта рэч паспалітая (рэспубліка, *Л.Л.*) у Рэчы Паспалітай і сёння цяжка пазбавіцца ад уражання, што ў яго існавала нейкая цяга да свавольства.

Пасля паўстання пад кіраўніцтвам Касцюшкі, у якім прыняла ўдзел і міліцыя Паўлава, якое два тыдні мужна абаранялася ў сваёй цвердзі, Бжастоўскі пакінуў краіну і адправіўся ў Дрэздан. Доўга не вяртаўся, а толькі перапісваўся з паўласкімі сялянамі, якія прыслалі яму пярсцёнак з надпісам: "Сябар чалавецтва", наўзамен ён прыслаў ім некалькі пярсцёнкаў з надпісам "Лепшы гаспадар". Гэты абмен чуласцямі, аддае сентыменталізмам, і ў ім няма рэальнай дапамогі, ён важны толькі для гісторыі, і гэта паказвае хібы Бжастоўскага. Здаецца, ён знудзіўся сваім Паўлавам, а, магчыма, быў у дэпрэсіі з-за падзелаў краіны.

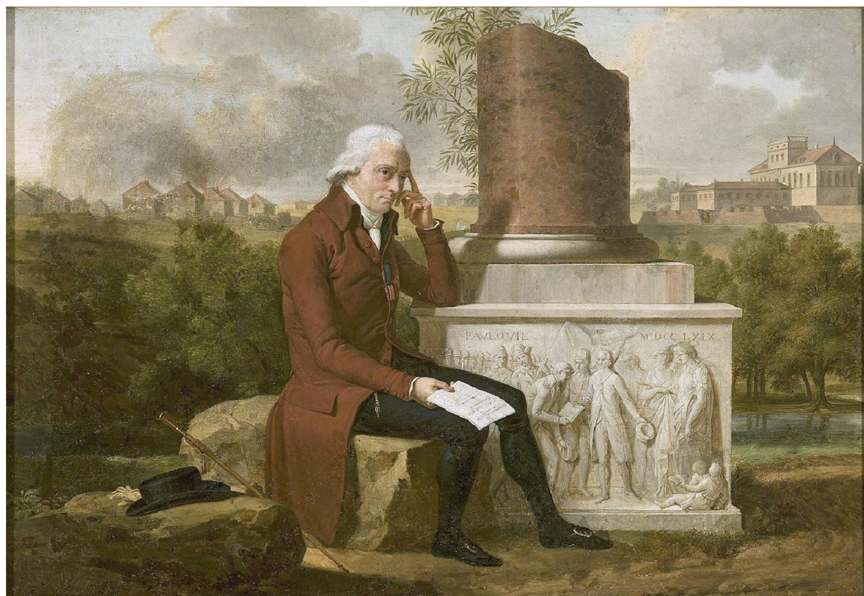
У Паўлава ён больш не вярнуўся і прадаў яго графу Машынскаму. У 1824 г. знаходзім Бжастоўскага ўжо ў Рукойнах на пасадзе віленскага архідыякана. У 1827 г. тут закончылася яго жыццё.

Мастак Ф. Смуглевіч. Наданне вольнасці сялянам Паўлава, *1795 г.*

Сядзіба ў Паўлава размешчана так, што з трох бакоў яе атачае рэчка Мерачанка, а з чацвёртага боку яна мяжуе з гасцінцам, які злучае Тургелі

Мастак Ф.К. Фабр. Павел Ксаверы Бжастоўскі, 1797 г.

з Яшунамі. Такім чынам двор ад пачатку быў часткова ўмацаваны праз саму мясцовасць. Валы і равы знаходзіліся з боку гасцінца і з боку Тургялёў. Рэшкі рова і не вельмі высокага вала, захаваліся і сёння. Увесь чатырохкутнік двара меў дзве вежы ці нейкія больш высокія абарончыя збудаванні, сляды якіх таксама можна яшчэ знайсці. У сярэдзіне чатырохкутніка стаяў першапачатковы аднапавярховы палац з двухпавярховай надбудовай пасярэдзіне. Побач з палацам знаходзілася капліца, якая сёння не існуе, а таксама яшчэ адзін асобны дом і гаспадарчыя пабудовы. Паводле гістарычных звестак, у межах абарончага чатырохкутніка таксама знаходзілася мястэчка ці паселішча для сялян. Сёння ад гэтых сялянскіх дамкоў нічога не засталося, а вёска Паўлава стаіць адразу за чыгуначнай станцыяй, выцягнуўшыся ўздоўж дарогі ў бок Яшуноў.

У прыватнай калекцыі існуе партрэт Бжастоўскага на фоне Паўлава, дзе даволі дакладна прамаляваны ўсе тагачасныя будынкі. Але, толькі маючы гэты партрэт, мы не можам нешта істотнае сказаць пра тагачаснае Паўлава.

Сёння Паўлава складаецца з:

- палаца XIX ст. з калонным ганкам спераду і ззаду будынка і з бакавымі крыламі ў стылі класіцызму;
- гаспадарчага будынка са скляпеністым цокальным паверхам, які стаіць уздоўж дарогі ад выязной брамы да палаца;
- мураванага будынка ў форме падковы, які можа быць астаткам ранейшага дома, які стаяў асобна, ці, што яшчэ верагодней, астаткам былых казарм і кардэгардыі;
- вельмі цікавага васьмікутнага свірана ці скарбца, у якога 4 бакі прамыя, а чатыры - увагнутыя. На гэтым будынку двухсхільны, прыгожа выгнуты дах з купалам у стылі ракако XVIII ст. Гэты будынак, без сумнення, стаіць з часоў Бжастоўскага.

Недалёка ёсць руіны нядаўна спаленага хлява, яго муры складаюцца з цэглы XVIII ст.

За палацам знаходзіцца прыгожы парк з нязменнай ліпавай алеяй і рэчкай Мерачанкай. У парку бачны зарослыя дрэвамі старыя валы, магчыма гэта "цытадэль", іншымі словамі, бачны нейкія пагоркі і равы сэнс якіх цяжка разабраць на мясцовасці.

На тэрыторыі сучаснай сядзібы не бачна слядоў былой капліцы. Дзе яна стаяла, невядома. Нават, як гэта звычайна робіцца, на яе месцы не паставілі крыжа.

Як мы ўжо згадалі, пасля Бжастоўскага Паўлава перайшло да графа Машыньскага, потым было прададзена графу Шуазель-Гуф'е. Апошнім часам яно належала с. п. Вітольду Вагнеру, які быў замілаваны ў мінулае сваёй сядзібы і клапаціўся пра захаванне будынкаў у першапачатковым выглядзе. У сучасным палацы на тынкоўцы аднаго з пакояў першага паверха, ёсць высечаная мулярам дата - 1859 г. Верагодна, гэта звязана з работамі, якія праводзіліся ў палацы. Стыль палаца адпавядае гэтай даце.

Вітольд Вагнер збіраў інфармацыю пра Бжастоўскага і Паўлава. Пасля яго застаўся стары малюнак жаўнера са штандарам, на якім бачны мальтыйскі крыж і літара "Р". Пад рысункам маецца французскі верш, у якім сказана, што у 1767 г. былі вызвалены сяляне і пасля гэтага яны сталі добрымі гаспадарамі.

У пошуках слядоў надмагілля Бжастоўкага, мы наведалі Рукойны з касцёлам, але нічога там не знайшлі. У XIX ст. касцёл знаходзіўся ў руках праваслаўнага духавенства, якое, верагодна, не ацаніла каштоўнасць памяці пра гэтага чалавека. Вядома, што памятная дошка па Бжастоўскаму была ўмураваная побач з вялікім алтаром. Пахаванне Бжастоўскага прайшло з вялікай помпай.

Верагодна апошнія гады жыцця Бжастоўскі правёў не ў плябаніі касцёла, а ў сядзібе Рукойны, якая месціцца на адлегласці 1,5 км ад мястэчка. У сядзібе маюцца старыя і вялізныя рыбныя ставы, якія ён нібы заснаваў. Таксама захаваліся руіны невялікай хаткі, пабудаванай часткова з палявога каменю, а часткова з цэглы. Мясцовае насельніцтва сцвярджае, што гэта ёсць рэшткі нейкай капліцы і таму туды ходзяць маліцца пабожныя жанчыны. Можа па звычцы, а можа з-за старога культу Бжастоўскага, яны там моляцца за душу "Сябра чалавецтва".

Jerzy Hoppen. Rzeczpospolita Pawlowska // Slowo. 1938. № 334.

Пераклад і каментаванне Леаніда Лаўрэша.

Беларусы сустракаюцца з індзейцамі

Паміж генацыдам і апакаліпсісам - крыху міру: Гурны, Дамейка Леа-Пласа, Нікалаеў, Харкевіч; Чарнобыль Чына - правадыр апачаў

(Працяг, пачатак гл. у № 19, 22, 24, 27, 30-34, 36-48, 50-52 (2022); 1-52 (53-104) (2023); 1-3 (105-107) за 2024 г.)

Індзейцы Паўднёвага Захаду асабліва блізка стаяць да "ядзернага пытання" ў розных яго аспектах.

ЧАРНАБАЛІЗУЮЧЫ КАРЭННУЮ АМЕРЫКУ

Бюлетэнь Камітэта абароны Леанарда Пелціера "Дух Шалёнага Каня" перадрукаваў артыкул Valerie Taliman, навахскага журналіста-эколага, у якім сцвярджаецца, што праграма "Кантраляванага Узнаўляльнага Сховішча" радыяцыйных адыходаў, прапанаваная індзейскім плямёнам ЗША, падзяліла грамады на дзве канфрантуючыя групы. Для бедных рэзервацый сотні тысяч долараў і іншыя абяцаныя даброты з'яўляюцца сапраўднай прынадай. "Мы маглі б зрабіць мільёны долараў толькі на тым, каб вывучыць прапанову", пераконвае племянны старшыня апачаў мескалера Уэндэл Чына, чыё племя было першым, якому прапанавалі субсідыі КУСа. Паведамленні з Мескалера, штат Нью-Мексіка, сведчаць, што большасць у племені супраць гэтай ідэі, але племянны савет - які заключыў здзелку з прадстаўнікамі федэральнага ўрада ў сакрэце - прасоўвае

Mr Wendell Chino
c/o Mescalero Apache
Mescalero, NM 88340

October 25, 1992
Gomel

Dear Mr Chino:

We know you as one of the outstanding Native Americans and the leader of the Mescalero Apache Tribe. We respect your work for American Indian progress.

Your name was mentioned in the Soviet press. We wrote about you in our recent article published in the Byelorussian magazine Byarozka.

The Byelorussian - American Indian Society, an autonomous, non-profit research and friendship organization, was founded in 1987. Our intention was to bridge small tribal and tribalist communities in the Americas and Belarus. Now we have many friends among Native Americans, including the Western Apache, and we hope Byelorussian - Mescalero Apache relations will be develop too.

We would like to know more about your Tribe, its administration, economics and culture.

We wish your people prosperity.

We are a non-Western and 'non-White' group and we are especially interested in the Native Fourth World's solidarity.

We will highly appreciate your answer.

Your Native American support is very important to us.

Sincerely yours,

(Mr) Ales Simakou
Executive Secretary
Byelorussian - American Indian Society
P.O.Box 114
Gomel 246049
Belarus

Letter to Chino (Mescarelo Apache leader), Mescarelo, New Mexico 1992-10-25 (version 1)

ЧЕРНОБЫЛЬ ЧИНО - ВОЖДЬ АПАЧЕЙ

Программа "Контролируемого восстанавливаемого хранилища" радиационных отходов, предложенная индейским племенам США, разделила общины на две конфронтирующие группы. Для бедных резерваций сотни тысяч долларов и прочие обещанные блага являются настоящей приманкой. "Мы могли бы сделать миллионы долларов только на том, чтобы изучить проблему", убеждает племенной председатель апачей мескалеро Уэнделл Чино, чей народ был первым, которому предложили субсидии КВХ. Сообщения из Мескалеро, штат Нью-Мексико, свидетельствуют, что большинство в племени против этой идеи, но племенной совет - заключивший сделку с представителями федерального правительства в секрете - продвигает план, который обещает принести около 300 000 долларов за изучение предложения. Лидеры племенного совета характеризуют своих оппонентов, называющих их председателя Чернобылем Чино, как "диссидентскую, радикальную политическую группу".

Алесь Симаков

Чернобыль Чино - вождь апачей (версія інфармацыі Інфармацыйнай службы БІТ, якая ёсць і на беларускай мове)

план, які абяцае прынесці каля 300,000 долараў за вывучэнне. Лідары племяннога савета характарызуюць сваіх апанентаў, некаторыя з якіх называюць іх старшыню Чарнобылем Чына, як "дысідэнцкую, радыкальную палітычную групу".

(А. Сімакоў, Інфармацыйная служба БІТ 2.08.1993, № 36.)

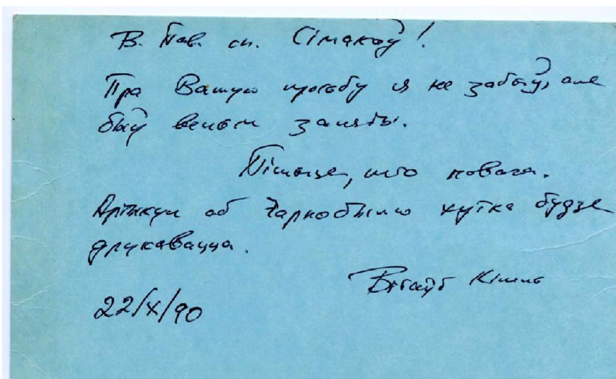
Сотні тысяч долараў толькі за вывучэнне пытання пра магчымасць стварэння сховішча для адходаў. Выпуск "Spirit of Crazy Horse" (July-August 1995) атрыманы намі ад Камітэта 12.08.1995 г.

Параўнанне паміж атамнай энергетыкай у СССР і Індзейскай Амерыцы было ў артыкуле Валеры Таліман ""Chernobyl Chino's" MRS: Mescaleros Apaches in Classic Economic Blackmail and Environmental Racism Struggle" (Voces Unidas, 1992, № 1).

Навахскую дзяячку Валеры Таліман можна было бачыць у розных штатах як аўтара / рэдактара (у прыватнасці "Indian Country Today"), што заслужыў узнагароды, "стратэга па камунікацыях", эксперта ў пытаннях аховы навакольнага асяроддзя, сацыяльнай справядлівасці і правоў чалавека. Яна была дырэктарам па камунікацыях Індзейскага прававога рэсурснага цэнтра ў Хелене (Мантана). У Альбукерку (Нью-Мексіка) яна прэзідэнт "Three Sisters Media" (выдавецкія паслугі, сацыяльныя сеткі і сувязь з грамадскасцю).

У час пандэміі COVID-19 Таліман "ад імя і па даручэнні" былога губернатара Нью-Мексіка, прадстаўніка ЗША ў ААН і кіраўніка Мінэнегра Біла Рычардсана

В. Пав. сп. Сімакоў!

Пра Вашую просьбу я не забыў, але быў вельмі заняты.

[illegible], што [illegible].

Артыкул аб Чарнобылю хутка будзе друкавацца.

Вітаўт Кіпель

22/X/90

Letter from Vitaut Kipel (Кіпель) 1990-10-22 (адзін з трох атрыманых). We sent some art material for an article on Chernobyl. "Артыкул аб Чарнобылю хутка будзе друкавацца"

(1947-2023, часткова лацінаамерыканец) і навахскага прэзідэнта Петэрсана Заха праз адпаведны фонд дапамагала атрымаць неабходныя матэрыялы і абсталяванне, каб абараніць жыцці і здароўе наваха.

Наступнае паведамленне па тэме "Апачы і атам" арыгінальнае тым, што ўзятае аўтарам непасрэдна з перадачы "Бі-Бі-Сі" на англійскай мове:

АПАЧЫ НА РЭФЕРЭНДУМЕ: ПЕРАМОГ ПРЭЗІДЭНТ "ЧАРНОБЫЛЬ" ЧЫНА

Сусветная служба Радыё Бі-Бі-Сі паведаміла 31 траўня, што племя апачаў мескалера згадзілася размясціць на тэрыторыі сваёй рэзервацыі ў Нью-Мексіка адходы амерыканскіх атамных электрастанцый. Лідары племені здолелі зацікавіць людзей шматмільённымі прыбыткамі ад прамых выплат і стварэння рабочых месцаў. Засталося шмат нязгодных, якія абвінавачваюць кіраўніцтва ў маніпуліраванні грамадскай думкай на рэферэндуме і здабыванні грошай для сябе. Рэзервацыя Мескалера лічыцца адной з багацейшых у ЗША, але жыццёвы стандарт і даходы насельніцтва разглядаюцца як дастаткова нізкія.

Незадоўга перад тым у Канадзе недалёка ад індзейскіх паселішчаў запрацаваў завод па перапрацоўцы высокасярністага газу. Пратэст індзейцаў кры, карэнных жыхароў раёна возера Любікон, якія змагаюцца за права на ўласную зямлю, не быў улічаны, у выніку чаго ствараецца дадатковая пагроза іх спосабу жыцця і здароўю.

(Алесь Сімакоў, выканаўчы сакратар Беларуска-індзейскага таварыства, 31.05.1995.)

Літ.:

1670 Напярэдадні міжнароднага кангрэса "Вынаходнікі свету - супраць ядзернай зброі" казахстанскія і японскія журналісты арганізавалі тэлемост "Сяміпалацінск - Хірасіма", галоўным індыкатарам якога стаў савецкі антыядзерны рух "Невада-Сяміпалацінск" / на зд.: Олжас [Алжас] Сулейменаў і Уладзімір Познер: фота І. Будневіча і А. Паўскага // Чырвоная змена. 1990. 26 чэрв. (Алма-Ата; казах і індзеец у эмблеме руху.)

2957 Пернікаў У. "Не" - ядзерным арсеналам! // Звязда. 1995. 10 жн.

4947 Баранкевич А. Кто сказал, что теперь у народа нет врагов?: "ядерные" махинаторы сбыли за бесценок зарубежным дельцам 500 тонн оружейного переработанного урана (Все - на продажу?) // Народная газета. 1997. 11 дек. С. 3. (Инки.)

5926 Гречаник Н. Н. Ядерные войны в древности: Содом и Гоморра были уничтожены атомными взрывами // Секретные исследования. 1999. № 8 / 16. Авг. С. 8-9.

1176 Громыко Ан. А., Ломейко В. Б. Новое мышление в ядерный век. М., 1984.

4934 Цель агентства - мирный атом [7 вопросов на неделе: Кто контролирует ядерное оружие? Вопрос О. Николаева, Витебск] // 7 дней. 1998. 5 дек. С. 9.

7607 Костюкович А. Атомный голос в борьбе за славянский мир // Имя. 1999. 25 янв. (Exclusive; Кл. сл.: музыка индейская.)

10521 Хадневич Ю. Особенности освещения чернобыльской проблематики в региональной прессе // Рэгіянальная прэса: традыцыі, вопыт, перспектывы: матэрыялы Рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі / рэдкал.: С. В. Дубовік (адк. рэд.) і інш. Мн., 2006. С. 100-103. ("Што датычыць радыяцыі, то апошнія з тульгаўчан не прызнаюць яе і лічаць, што чалавек павінен скласці галаву там, дзе нарадзіўся. Удзячны раён уладзе, што праяўляе клопат аб іх, ёсць электрычнасць, тэлефон, пенсіі дастаўляюць своечасова. Медыцынскім абслугоўваннем таксама не абдзелены. <...> Два разы ў тыдзень прыязджае аўталаўка... А што яшчэ для пажылых людзей патрэ-бна?" ("Апошнія з магікан". - У. Сямёнаў. - "ЛС". - 11.01.2006)". Цытата Ю. Хадневіч з "Ленінскага сцяга" (Хойнікі) у канцы яе артыкула.)

7409 Алексіевіч С. Чарнобыльская малітва: хроніка прышласці. Мн., 1999. (Пераклад Міколы Гіля; дакументальная аповесць датуецца 1986-1996 гг., але былі і пазнейшыя рэдакцыі; "Нядаўна пахаваў сябра, з якім быў там. Ён памёр ад раку крыві. Памінкі. Па славянскім звычаі выпілі, закусілі, разумееце. І пачаліся гаворкі, да поўначы. Спачатку пра яго, пра адышоўшага. А потым? А потым зноў пра лёс краіны і пра ўладкаванне Сусвету. […] Пра Чарнобыль. Цяпер ужо розныя здагадкі... Адна з іх, што іншапланецяне ведалі аб катастрофе і дапамаглі нам, другая - гэта быў касмічны эксперымент, і праз нейкі час пачнуць нараджацца дзеці з геніяльнымі здольнасцямі. А можа, беларусы знікнуць, як некалі зніклі іншыя народы: скіфы, хазары, сарматы, кімерыйцы, хуастэкі? Мы - метафізікі... Жывём не на зямлі, а ў марах, у гаворках. Да будзённага жыцця нам трэба нешта дадаць, каб яго зразумець. Нават побач са смерцю..."" (Віктар Латун, фатограф).)

7798 Алексієвич С. Чорнобиль: хроніка майбутнього / пер. і післямова О. Забужко. К., 1998. (Київ: Факт; "Монолог про те, що до повсякденного життя треба чогось додати, щоб його зрозуміти" (Віктор Латун, фотограф): "А може, білоруси щезнуть, як колись були щезли інші народи: скіфи, хозари, сармати, кіммерійці, хуастеки?"; у 2016 г. пераклад Забужко выдадзены пад зменeным загалоўкам: "Чорнобильська молитва. Хроніка майбутнього".)

10270 Алексиевич С. Чернобыльская молитва: хроника будущего // Неман. 1997. № 3. С. 8-74; № 4. С. 41-102.

7445 Алексиевич С. Чернобыльская молитва: (хроника будущего) // Дружба народов. 1997. № 1. С. 8-102.

7446 Алексиевич С. Чернобыльская молитва: (хроника будущего). М., 1997.

7447 Алексиевич С. Чернобыльская молитва: хроника будущего // Алексиевич С. Цинковые мальчики; Зачарованные смертью; Чернобыльская молитва. М., 1998.

10141 Alexievich A. Chernobyl prayer: a chronicle of the future / trans. A. Gunin and A. Tait. [London], 2016. (Наяўнасць "хуастэкаў" у выданнях "Чарнобыльскай малітвы" на дзясятках моў кожны раз трэба ўдакладняць: толькі частка перакладаў рабілася з версій, дзе ў пераліку народаў, што вымерлі, былі хуастэкі - якія не падыходзяць як падобны прыклад, у адрозненні ад многіх іншых індзейскіх народаў, якія насамрэч зніклі.)

7769 Alexievich S. Voices from Chernobyl: chronicle of the future / trans. A. W. Bouis. London, 1999.

7823 Alexievitch S. La supplication: Tchernobyl, chroniques du monde apres l'Apocalypse / trad. du russe par G. Ackerman et P. Lorrain. Paris, 1998.

ГУРНЫ Уладзімір - парашутыст, філосаф, педагог, чэмпіён свету ў акрабатычных скачках (каманднае першынство) у "сталіцы чэрокі" Талекуа (1972). Заслужаны майстар спорту і трэнер СССР, заслужаны дзеяч фізічнай культуры Беларусі. Ён таксама член Расійскага філасофскага таварыства, аўтар кнігі "Тэорыя развіцця інтэлекту" ("Теория развития интеллекта", "Theory of intelligence development").

Нарадзіўся ў сяле Тоцкае ў Арэнбургскай вобласці, рос у Менску без бацькі: маці вярнулася на радзіму з эвакуацыі. З ранняга дзяцінства яго цягнула да гімнастыкі, акрабатыкі… скончылася ўсё прафесійнай акрабатыкай у небе - многія тысячы скачкоў, сведкамі якіх былі і індзейцы.

Талекуа - сталіца двух федэральна прызнаных плямёнаў чэрокі, Нацыі чэрокі (Cherokee Nation) і Аб'яднанай групы індзейцаў чэрокі Кітува (United Keetoowah Band of Cherokee Indians). Па перапісе 2020 г. у Талекуа 30,0% "карэнных амерыканцаў" і 9,8% "лацінаамерыканцаў любой расы".

Сярод будынкаў і арганізацый у Талекуа найперш

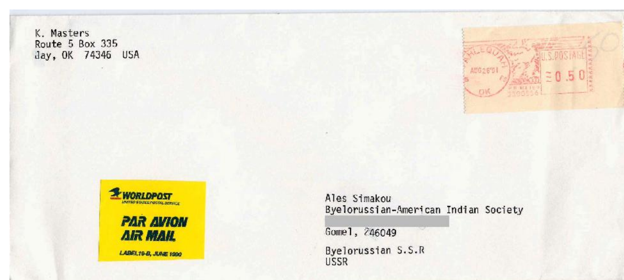

Vladimir Gurny - World Parachute Championships, Tahlequah, 1972. Владимир Гурный и 3 коллеги, чемпионат мира 1972 (Талекуа, Оклахома)

варта назваць Нацыянальны музей Вярхоўнага суда Чэрокі (Cherokee National Supreme Court Museum) і Паўночна-Усходні дзяржаўны ўніверсітэт (Northeastern State University) - найстарэйшая ВНУ ў Аклахоме, а таксама адна з найстарэйшых ВНУ на захад ад ракі Місісіпі. Каля 25 працэнтаў студэнтаў адносяць сябе да індзейцаў. Ва ўніверсітэце значная ўвага да індзейскай лінгвістыкі. Чэрокскую ва ўніверсітэце можна вывучаць як другую мову, на ёй праводзяцца некаторыя заняткі.

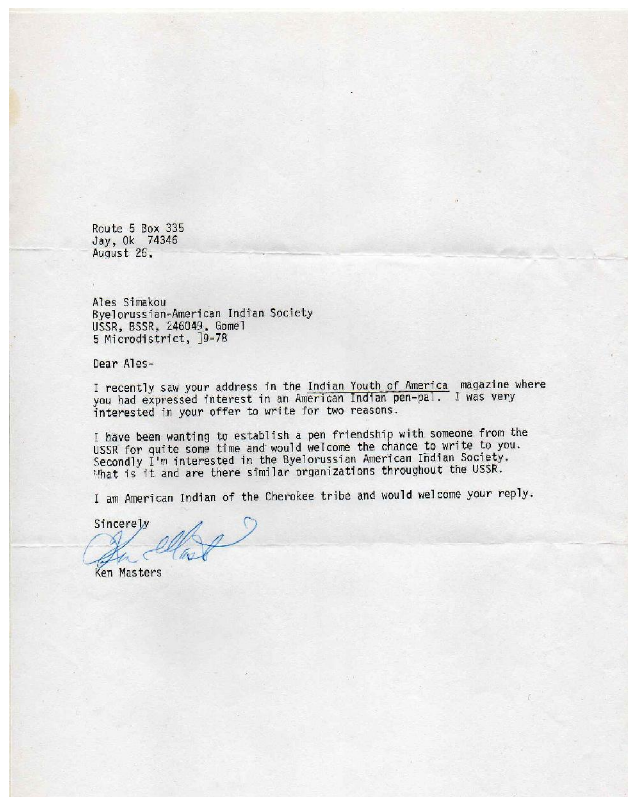
Многія з чэрокі размаўляюць на роднай мове, ёсць школа "паглыблення ў мову чэрокі", для вучняў ад дашкольнага ўзросту да васьмікласнікаў. У свой час чэрокі адрозніваліся ў лепшы бок ад у цэлым амерыканцаў па здольнасці чытаць - дзякуючы іх роднай мове і іх асветніку Секвоі.

Яшчэ аднаго чалавека, які асацыіруецца з чэрокі, добра ведаюць у ЗША, але часам згадваюць і цытуюць і ў Беларусі - Уіл Роджэрс (1879-1935). Мы знайшлі яго імя і ў "Полымі" ў сувязі з яго нядаўняй смерцю - у выніку падзення самалёта на Алясцы. У канцы жыцця ён захапіўся авіяцыяй. Дарэчы, у "хроніцы" часопіса "Полымя" (у 1920-1930-х гадах у ім была "Хроніка культурнага жыцця замежных краін", "Зарубежная культурная хроника") сярод паведамленняў пра падзеі, звязаныя з індзейцамі, з'явілася і згадка новага рамана Эдны Фэрбер "Сімарон" *("Малюнак з барацьбы індыйцаў [індзейцаў] з белымі ў*

Envelope from Ken Masters postmark Tahlequah 1991-08-26. Штэмпель - Талекуа, у зваротным адрасе - Джэй (Jay, Oklahoma)

Route 5 Box 335
Jay, Ok 74346
August 26,

Ales Simakou
Byelorussian-American Indian Society
USSR, BSSR, 246049, Gomel
5 Microdistrict,]9-78

Dear Ales-

I recently saw your address in the Indian Youth of America magazine where you had expressed interest in an American Indian pen-pal. I was very interested in your offer to write for two reasons.

I have been wanting to establish a pen friendship with someone from the USSR for quite some time and would welcome the chance to write to you. Secondly I'm interested in the Byelorussian American Indian Society. What is it and are there similar organizations throughout the USSR.

I am American Indian of the Cherokee tribe and would welcome your reply.

Sincerely

Ken Masters

Letter from Ken Masters 1990-08-26. Кен Мастэрс - чэрокскі культурны і грамадскі дзеяч, мастак

Ken Masters
Route 5 Box 335
Jay, OK 74346

September 16, 1991
Gomel

Dear Ken:

Thank you very much for your letter. We are pleased to receive a new message from Oklahoma and the first letter from a member of the Cherokee tribe. I am very glad to have one other Native American pen pal. Thank you.

Our Society was founded in 1987. It is an association of all persons who are interested in Byelorussian-American Indian co-operation and friendship. Our members live in various republics of the (former?) USSR and some foreign countries. We especially encourage the Native American membership. By the way, one American member of BAIS has Cherokees among her ancestors.

What do you think of your membership? BAIS is not a political organization; it is dedicated to develop American Indian studies in Byelorussia and Byelorussian-Indian contacts. We are interested in Byelorussian-Cherokee rapprochement.

I don't know about any other Soviet scientific, friendship or "Indianist" (a specific movement) organization which has own charter or rules, special structure and program. There are (or were) the Leonard Peltier Defence Committee in Leningrad (St Petersburg) and a similar (official, but "non-Indianist") group in Khakassia, the Union of Indianists of the Ukraine (in Russian Союз индеанистов Украины (СИУ, i.e. Sioux), a free association of Ukrainian "Indianists"; the well-known "Indianist" club "Ethnos" in St Petersburg and "tribal bands" in various cities; some rural "Indianist" communities. There is also one group of several "Indianists" in and around Minsk who called themselves "Byelorussian State" (not an "independent country", but "state" as in the USA). They like to make Indian things, clothes, etc. and to have their photos taken and act in films and telecasts.

I am 29 years old. I am full-blooded Byelorussian (the "Radzimiche Tribe") and a full-time worker of BAIS.

We are looking forward to hearing from you.
Sincerely yours,

(Mr.) Ales Simakou
P.O.Box 114
Gomel 246049
Byelorussia, USSR

P.S. A fact of the history of Byelorussian-American relations: Vladimir Gurnyi, a Byelorussian sportsman, won world team championship (parachute jumping) in Tahlequah in 1972. For what special reason was the event held in this city?

And some more: A Byelorussian-born American author of books on Indians, Sonia Bleeker, wrote and published in 1952 "Cherokee. Indians of the mountains". Did you read her books?

Letter to Ken Masters 1991-09-16

штаце Оклягама ў канцы XIX стагоддзя").

Журналіст і артыст, *"чэрокскі каўбой, комік, гумарыст, сацыяльны аглядальнік, выканаўца ў вадэвілях і акцёр"*, Роджэрс нарадзіўся каля сучаснага Улога (Oologah), тады Індзейская тэрыторыя, у "Нацыі чэрокі", як яе "грамадзянін". Яго бацькі былі метысамі, але лічылі сябе чэрокі.

Ён аўтар больш за 4 тысяч газетных артыкулаў, прыжыццёвых і пасмяротных кніг - зразумела, што ў іх мусіў згадаць рэаліі не толькі ўласна Расіі, але і Беларусі, прынамсі таму, што Брэст увайшоў з фразу "Брэсцкі мір". Адна з кніг Роджэрса мае загаловак "Rogers-isms: the Cowboy Philosopher on the Peace Conference" (1919), другая - "There's Not a Bathing Suit in Russia and Other Bare Facts" (1927).

Літ.:

4012 Bleeker S. The Cherokee: Indians of the mountains. N. Y., 1952.

2759 Байчоров А. М. США 70-х: социальные проблемы и противоречия. Мн., 1979. (Чироки. Акрамя гэтага варыянта этноніма ў БІ-Бібліяграфіі сустракаюцца чероки, черок, чарокі, чырокі, чэрокі, у інтэрнэце таксама - чэракі і інш.)

222 Генри О. Елка с сюрпризом / пер. Т. Озерской // Генри О. Короли и капуста: роман; новеллы: пер. с англ. / вст. ст. А. Аникста. Мн., 1990. С. 270-282. ("Чероки получил это свое прозвище в соответствии с существовавшей среди старателей номенклатурной системой".)

3637 Гончаренко А. Даже император не может купить себе тысячи лет жизни // Свободные новости плюс. 1996. 30 авг. - 6 сент. С. 16. (Чероки.)

1695 Нікольскі Н. [М. - Мікалай] М. Жывёлы ў звычаях, абрадах і вераваннях беларускага сялянства. Мн., 1933. (Чэрокі.)

1736 Павленко Н. А. История письма: учебное пособие. Изд. 2, перераб. и доп. Мн., 1987. (Чироки.)

3120 Панкратова Е. Вербальное господство над миром // Имя. 1996. 15 нояб. С. 6. (Черок (так!).)

1843 Рагаўцоў В. І., Юрэвіч А. Л. Уводзіны ў мовазнаўства: вучэбны дапаможнік для філалагічных факультэтаў педагагічных інстытутаў / пад рэд. К. У. Скурата. Мн., 1987. (Чырокі.)

8445 Рагаўцоў В. І. Мовы свету: энцыклапедычны даведнік. Магілёў, 2009. (https://libr.msu.by/bitstream/123456789/20224/1/S%202252.pdf; у "Паказальніку моў свету": Чырокі гл. Чэрокі. - Чэрокі (чырокі); у звестках "Пісьмовасць" артыкула "Іракезскія мовы" - пра складовае пісьмо чэрокі, створанае Секвояй.)

1969 Собрались впервые // Советская Белоруссия. 1989. 17 окт. (В конце номера) (Чероки.)

6975 Проханов А. Господин Гексоген: роман // Неман. 2002. № 7 / 8. Июль-авг. С. 22-73. (Чероки, "апачи".)

7663 Самусенко Э. Деревья-рекордсмены // Вечерний Минск. 2000. 25 июля. (Секвойя.)

6438 Секвойя // Репетитор. 2001. № 11 / 62. С. 60-61.

ДАМЕЙКА ЛЕА-ПЛАСА Сесілія - (дэль Расарыя; Cecilia del Rosario Domeyko Lea-Plaza) - у дыпламата Хуана Дамейкі і Пас, дзявочае прозвішча якой Леа-Пласа Саенс (Paz Lea-Plaza Saenz) і якую называюць пісьменніцай, былі два сыны і дзве дачкі. Сесілія, Пас і Андрэс прыязджалі ў Мінск на прэзентацыю кнігі, напісанай Пас.

Cecilia Domeyko
Accent Media
1657 Strine Drive
McLean, Virginia 22101

February 4, 1993

Dear Ms. Domeyko:

I have this opportunity to write to you by the courtesy of Mr. Andres Ignacio Domeyko who communicated your address in his letter of September 24, 1992.

We were very pleased to receive that first message from one of the Domeyko family. We hope to continue correspondence with Mr. Domeyko (I answered on October 21) and if possible with you and your relatives, including the young Domeykos.

We remember and esteem the really great Ignacio Domeyko and are interested in the lives and works of all his descendants.

Below please find a list of Byelorussian publications about Ignacio Domeyko.

I apologize for my bad English.

I and my colleagues wish you all the best. We hope to receive your answer soon.

Sincerely yours,

(Mr) Ales Simakou
Executive Secretary
Byelorussian - American Indian Society
P.O. Box 114
Gomel 246049
Belarus

1. Maldzis A. A novel about our fellow-countryman [By J. Brzoza, a Polish writer]. Litaratura i mastatstva, 1961, Dec. 15 [In Byelorussian]
2. Klein B. "Grande Educador". Nyoman, 1965, N6, pp. 121-2 [In Russian]
3. Maldzis A. From Belarus to the antipodes. Maladosts, 1967, N3, p. 144-8 [B]
4. Gritskevich V.P. National hero of Chile. In his: Travels of our countryman. Minsk '68 p. 97-105 [R]
5. Grytskevich V. (Ignat Dameika). Pages of the Byelorussian encyclopedia. Polymya, 1968, N4, p. 250-1 [B]
6. Klein B. "Grande Educador". In his: Found in the archives. Minsk, 1968, p. 61-72. [R]
7. Klein B. Novogrudok knights. Grodnenskaya pravda, 1968, Sept. 7. [R]
8. Maldzis A. Ignat Dameika. In his: A Journey to the 19 century. Minsk, 1969, p. 130-8 [B]
9. Glukhov I. Ignacio Domeyko the people's hero of Chile. Grodn. pravda, '72, Oct. 14 [R]
10. Verkhoturov I. "Grande Educador". Zarya (Brest), 1976, Apr. 13. [R]
11. Kudaba Ch. The contribution of Ignacio Domeyko to the geography and geology of Belarus and Lithuania. The history of geological research of the territory of Belarus. Minsk, 1976, p. 89-92. [R]
12. Klaz I. Far from the motherland. In his: An example for the posterity. Minsk, 1978, p. 63-77. [R]
13. Gritskevich V.P. Geologist, mineralogist and ethnographer Ignacio Domeyko. The Transactions of the All-Union Geographic Society, 1981, v. 113, p. 5, p. 447-51 [R]
14. Kunashka V. A legendary man. Polymya (Korelichi), 1981, May 23, June 6. [B]
15. Bulai M. An apostle of science. Monuments of the history and culture of Belarus, 1984, N4, p. 22-3 [B]
16. Varatnikau A. A scholar of the volcano country. Byarozka, 1988, N7, p. 25. [B]
17. Bogatyazh N. Don Ignacio of Nedvedka. Znamya yunosti, 1989, Apr. 30. [R]
18. Klein B.S. From the remote years. In his: A view from the past. Minsk, 1989, p. 27-44
19. Simakau A. In commemoration of the anniversary of Ignat Dameika. Litaratura i mastatstva, 1989, July 14, p. 7 [B]
20. Sit'ko Z. The citizen of Chile, a Byelorussian. Nyoman, 1989, N1, p. 166-8 [R]
21. A celebrated countryman. Chyrvonaya zmena, 1990, Mar. 7 [B]
22. Klaz I. Far from the motherland. Pioneer of Belarus, 1991, Aug. 1 [B]

NN 1,7,9,10,14,17,19,21,22 - newspapers; NN 2,3,5,15,16,20 - magazines (Belarus)
N 13 - all-Union magazine

Letter to Cecilia Domeyko, Accent Media (McLean, Virginia) 1993-02-04

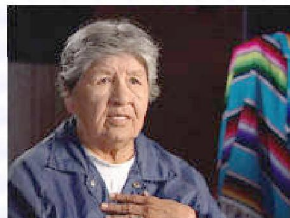
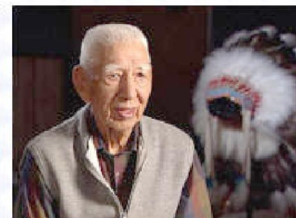
Сесілія вядомая ў Беларусі менш. Нарадзілася ў Сант'яга ў 1948 г. Пераехала ў ЗША ў 1975 г. Вучылася і працавала ў каталіцкіх ВНУ. Журналіст і тэлежурналіст, рэжысёр, пісьменніца.

Узнікненне Accent Media (Productions), прэзідэнтам якой стала Сесілія і штаб-кватэра якой указвалася пазней (пасля нашага ліста 1993 г. да Сесіліі) як размешчаная ў Vienna, Virginia, вынікала з яе прафесійнага вопыту. Другой асобай у фірме быў Jack (Jackson Johnstone) Jorgens (1943-2020), літаратуразнавец, муж Сесіліі (з 1988 г.; першы яе муж быў неанатолагам: Luis Fernando Vera Sobrino).

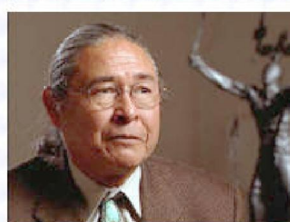
Сярод створных кампаніяй Сесіліі - і серыя відэа, прысвечаных індзейцам, у т. л. інтэрв'ю з (дарослымі) індзейцамі (на старонцы з прадуктам - іх фота), паўваў, у серыі ёсць "дзіцячы раздзел" і прырода, "вялікая амерыканская прырода", якую не аддзяляюць ад індзейскага

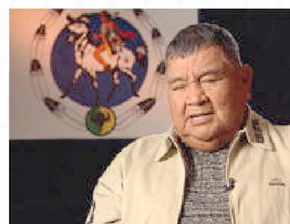
ACCENT MEDIA

Interviews

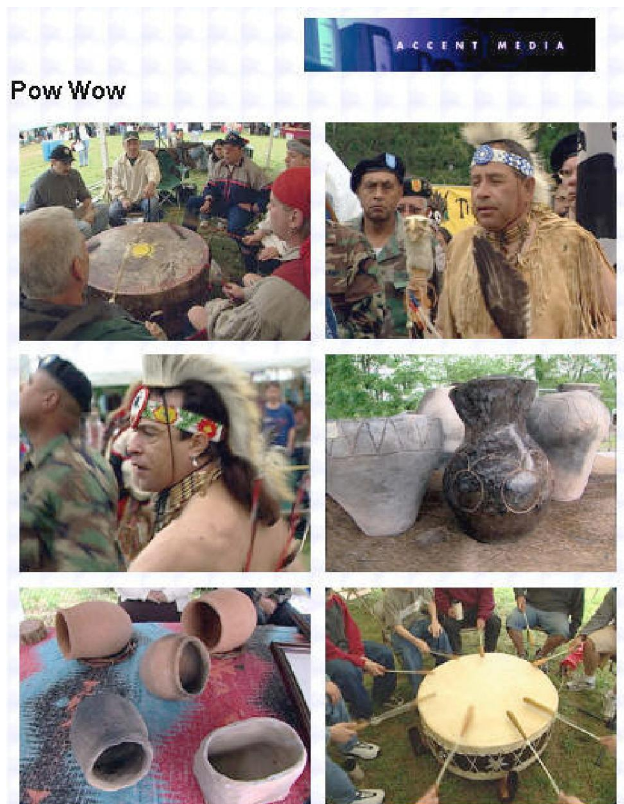
Accent Media Native American documentaries. Interviews

свету.

"Accent Media прапануе цудоўныя відэа прыроды, культурных артэфактаў, інтэрв'ю і г.д. для музейных выстаў, знятыя ў DVCAM, Betacam, High Definition Video, and Film. Узоры з соцень малюнкаў і інтэрв'ю, зробленых па ўсёй Паўночнай Амерыцы для Нацыянальнага музея амерыканскіх індзейцаў".

"Accent Media offers stunning videos of nature, cultural artifacts, interviews, etc. for museum exhibits shot in DVCAM, Betacam, High Definition Video, and Film. Samples from the hundreds of images and interviews shot all over North America for the National Museum of the

Accent Media. Pow Wow

American Indian".

URL для інфармацыі: http://www.accentmediainc.com/museum.htm

Шырока прадстаўленая фірмай лацінаамерыканская тэма, у прыватнасці, створанае 10-мінутнае відэа з "gala dinner" пасольства Чылі, прысвечанага нобелеўскаму лаўрэату метысцы Габрыэле Містраль.

Сесілія Дамейка - аўтар рамана "Ахвярапрынашэнне на граніцы" (Sacrificio en la frontera: Una madre busca a su nino robado; Sacrifice on the border: A mother searches for her stolen child) - пра крадзеж дзяцей, граніца - мексікана-амерыканская.

Літ.:

6934 Белорусский "экватор": путевая книга в шести тетрадях / [А. С. Дитлов, В. И. Жданович, В. Б. Короткевич и др.]. Мн., 1981. (Домейко; адрасуецца тым, хто падарожнічае ад заходняй і ўсходняй граніц БССР да Мінска; "Книга-"перевертыш"".)

3075 Булай М. Шляхі Ігната Дамейкі // Чырвоная змена. 1996. 10 кастр.

6905 Варатнікоў А. Вучоны краіны вулканаў // Бярозка. 1988. № 7. С. 25.

7500 Гончаров А. Великий Просветитель // Вечерний Минск. 2002. 5 авг.

1180 Грыцкевіч В. Ігнат Дамейка // Полымя. 1968. № 4. С. 250-251.

9249 Зелянкова А. Вялікі Асветнік: чылійскую сістэму адукацыі стварыў беларус // Беларускі час. 2002. 29 сак. С. 11.

Accent Media. Kids Video

2785 Магидович И. П. Очерки по истории географических открытий. М., 1967.

2229 Магидович И. П., Магидович В. И. Очерки по истории географических открытий: в 5 т. Изд. 3, перераб. и доп. М., 1982-1986.

3163 Мазоўка Н. Дамейка Ігнат Іналітавіч // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т. 3. Мн., 1996. С. 202-203.

1579 Мальдзіс А. Раман пра нашага земляка // Літаратура і мастацтва. 1961. 15 снеж.

8877 Сімакоў А. Набліжаецца юбілей Ігната

Accent Media. Nature

Дамейкі: [ліст у рэдакцыю] // Кантакты і дыялогі. 2000. № 11-12. С. 19.

6922 Сіўчыкава А. Беларускае імя на карце Чылі // Переходный возраст. 2002. № 31 (авг.). С. 10.

7232 Сіўчыкава А. Чылійскі беларус // Бярозка. 2002. № 9-10. С. 16-17.

9375 Стрэльчанка М. С. I. Дамейка: мінеролаг і картограф // Беларусь в современном мире: материалы V Междунар. науч. конф. студентов, аспирантов и молодых ученых, Гомель, 24 мая 2012 г. / под общ. ред. В. В. Кириенко. Гомель, 2012. С. 181-182.

7885 Чаропка В. Адысея Грандэ Эдукадора // Беларускі гістарычны часопіс. 2002. № 4. С. 50-58.

4073 Domeyko I. Wyjatki z podrozy po Araukanii // Kronika Rodzinna. 1884. № 4-5, 8-11.

9094 Fiedorowicz T., Kietlinski M., Maciejczuk J. Bialostockie ulice i ich patroni. Bialystok, 2012.

10347 Figueroa G. P. Domeyko y la Araucania chilena // Anales de la Universidad de Chile. Ser. Sexta. 2002. № 14. P. 77-118.

10077 Grabowska M., Janion M. (M. G. i M. J.). Domeyko Ignacy // Maly slownik pisarzy polskich. Cz. 1. Wyd. 3. Warszawa, 1972. S. 47.

9834 Grabowska M., Janion M. Domeyko Ignacy // Maly slownik pisarzy polskich. Cz. 1. Warszawa, 1966. S. 39-40.

7071 Handbook of South American Indians. V. 1-7. Washington, 1946-1959.

7073 Jaroszewicz A., Adamski J. Powrot do stron rodzinnych: ku czci Ignacego Domeyki // Glos znad Niemna. 2002. 1 listop. S. 9.

7710 Markoff M. Dwie ojczyzny Ignacego Domeyki: "Lubie Chile, lecz wzdycham do Polski" // Przeglad Polski. 2002. 26 lipca.

3807 Przyrowski Z. Wsrod czerwonoskorych braci [opowiesc o Ignacym Domeyce] // Plomyk, 1953. R. 36. № 17. S. 545-548.

3473 Skrobocki E. Saga o rodaku, czyli opowesc o Ignacym Domeyce // Glos znad Niemna. 1996. 2-8 grud. S. 4; (odcinek II:) 9-15 grud.

3811 Szelag J. Polski uczony wsrod Indian chilijskich // Kontynenty. 1965. № 2. S. 40.

3814 Wojcik Z. Promocja ksiazki I. Domeyki o Araukanach // Przeglad Geologiczny. 1993. № 1. S. 67-68. (R. 41.)

НІКАЛАЕЎ Сяргей - прыйшоў у газету "Прессбол" у 2000 г. і як чалавек, які "ведае замежныя мовы", быў ёй асабліва карысны пры перапісцы з замежнымі партнёрамі і пры інтэрв'ю з нерускамоўнымі.

У матэрыяле з серыі пра Кантынентальную хакейную лігу, які мае ў загалоўку іранічнае сцвярджэнне, што яго герой - індзеец кры - "кніжак пра індзейцаў не чытаў", мы для візуальнага адрознівання рэплік удзельнікаў размовы ўжылі "Н." для Нікалаева і "Ч." для Чычу.

"Перабраўшыся ў мінскае "Дынама" год таму з "Медзвяшчака" [Medvescak, Medveshchak, Заграб, Харватыя], Джонатан ЧЫЧУ [Jonathan Cheechoo] хутка стаў не толькі адным з лідараў каманды, але і ўлюбёнцам нашых заўзятараў. Карыстаецца ён папулярнасцю і ў прэсы, балазе ў зносінах са СМІ канадзец заўсёды прыязны і карэктны.

У мінулых інтэрв'ю мы распытвалі Джонатана ў асноўным пра яго хакейнае жыццё - былыя дасягненні, сезон у "Дынама" і гэтак далей. Зараз жа, сустрэўшыся з Чычу, карэспандэнт "ПБ" вырашыў даведацца пра яго лепш як пра чалавека.

Н.: У Мінску ўжо пачуваешся як дома?

Dakota Ojibway Winter Tribal Days, Brandon, Manitoba 1992-01-30 to 1992-02-02 (poster received from Katherine Whitecloud-Roth 1992-01-20) 68x45 ст. Плакат, атрыманы ад Племяннога савета дакота-аджыбвэ

Ч.: Так, бо пражыў тут цэлы год. Прыгожы горад - нам з жонкай падабаецца. Людзі тут добрыя. Таму рады вярнуцца.

Н.: Калі ўпершыню ехаў у Беларусь, чагосьці асцерагаўся?

Ч.: Не асабліва [особенно]. Так, тут шмат што па-іншаму, і я не ведаў, чаго чакаць. Першы месяц пайшоў на адаптацыю. Але аказалася, што Мінск - выдатнае месца для жыцця і хакею.

Н.: Памятаеш свой першы дзень у горадзе?

Ч.: Прыляцеў днём. Мяне крыху правезлі па горадзе і даставілі ў гатэль. Адчувалася розніца ў часе, таму стаміўся, нікуды ісці не хацелася. Паеў і хутка пайшоў спаць. А наступнай раніцай адправіўся на трэніроўку.

Н.: Цяпер добра ведаеш Мінск?

Ч.: Ну, так... Ёсць да чаго імкнуцца. Але мы імкнёмся ездзіць па горадзе. Падабаецца ваша вялікая бібліятэка, што па дарозе ў аэрапорт. Цікавы будынак. Яшчэ мы з жонкай з задавальненнем схадзілі ў Музей Вялікай Айчыннай вайны. Любім пагуляць па цэнтры, выпіць каву. Архітэктура ў Мінску добрая. Так шмат усяго будуецца...

Ontario Federation of Indian Friendship Centres
207-234 Eglinton Avenue East
Toronto, Ont. M4P 1K5

December 29, 1992

Dear Executive Director:

We are interested to contact some of your Centres / individual members in both Southern and Northern Ontario, first of all in the regions of London-Barrie-Midland and Cochrane-Timmins.

Please if possible inform us of the history and present day (geography and 'vital statistics') of your Friendship Centre system in Ontario and Canada.

The 2nd National Aboriginal Adult Children of Alcoholics Conference was held in Toronto recently. It is a very important event and we need to know more about your experience in opposing alcohol. We have similar problems and try to fight them.

Sincerely, [signature] (Mr) Ales Simakou, Exec. Sec.
Byelorussian-American Indian Society
P.O.Box 114, Gomel 246049, Belarus

Letter to Ontario Federation of Indian Friendship Centres (Toronto) 1992-12-29

Н.: Швед Даніэль Велітала з "Юнацтва" сказаў, што ў нашай краіне нізкія цэны. А як здаецца табе?

Ч.: Прыкладна як у Паўночнай Амерыцы. Там ёсць пару вельмі дарагіх гарадоў накшталт Нью-Ёрка і Лос-Анджэлеса. А ў астатніх месцах цэны зусім нармальныя. Параўнальныя з мінскімі.

Н.: Джэф Плат катаўся па Мінску на метро, Шарль Лінгле [Charles Linglet, ураджэнец Манрэаля] і Кевін Лаланд [Kevin Lalande, "беларускі хакеіст канадскага паходжання", грамадзянства прыняў у 2012 г.] ездзілі на трэніроўкі на аўтобусе. Ці карыстаўся тутэйшым грамадскім транспартам ты?

Ч.: Трохі. Зручны спосаб перамяшчацца па горадзе. Але ў мяне маленькі сын Джэк, яму чатыры гады. У асноўным у вольны час гуляю з ім, так што па Мінску так ужо шмат не раз'язджаю.

Н.: Аб чысціні беларускай сталіцы не згадаў толькі лянівы легіянер. Якімі яшчэ трыма эпітэтамі можаш яе ўзнагародзіць?

Ч.: Прыгожая. Зялёная. Унікальная.

Н.: Што ўнікальнага ў Мінску?

Ч.: Рака, якая цячэ прама праз цэнтр! Уздоўж яе можна доўга-доўга гуляць. Або сесці на беразе, папіць каву. Так не ўсюды! Я б сказаў, у большасці гарадоў нічога падобнага няма.

Н.: У Паўночнай Амерыцы ты зараз жывеш у Фларыдзе. Гэта найлепшае месца за акіянам?

Ч.: Нам падабаецца і Каліфорнія. Але з Фларыды хутчэй і зручней дабірацца як да Еўропы, так і да месца, дзе жывуць мае бацькі. Да таго ж па суседстве знаходзяцца некаторыя дынамаўцы.

Н.: Хто ж?

Ч.: Лінгле, Веске [амерыканец Раян Веске, Ryan Vesce]. Ад мяне да Раяна хвіліны тры язды. Да Шарля, можа, хвілін дзесяць. Усё ў адным горадзе.

Н.: Гэта супадзенне?

Billy Joe Laboucan
c/o Lubicon Lake Indian Nation
3536 - I06 Street
Edmonton, Alberta, Canada
T6J IA4

August 8, I995

Dear Mr. Laboucan:

You and your "Laboucan faction" are our brother ana sisters too, but we are disappointed to know about the split and the whole situation after the Lune 22 press conference. It is painly to observe the "Native spirit of discord".

Here in Belarus the Lubicons have become perhaps the most known and respectful Indian group.

There is an "Indianist" faction in Minsk, the Belarusian capital, which left the Society at the second meeting of BAIS in 1983. That was a real apostasy. Unlike you, they even did not explain the reason.

We can imagine your dilapidated houses without running water, tuberculosis and still births. There is a lot of similar housing at our villages... What to say? You have timber for new houses. You know what threatens your health and well-being.

We are afraid your "friends" in Edmonton and Calgary are not too sincere. When you are going to announce your intention to form a separate band, you should choose other people to represent and counsel you. Wayne Bill and his folks are certainly interested persons.

So we ask you to look for a common agreement and unity with Chief Ominayak and all the Lubicons. Please forget all the "selfishnesses", your own and other "characters". We hope that Bernard Ominayak is a man of good temper who is able to give a hand to a "dissident" leader. And you are able too.

Best wishes and we are looking forward to hearing from the "Little Buffalo Cree". It is interesting and important to compare your information packages.

And once again please receive our Belarusian "peace keeping" voice, which although far away, says: We hope all the "fortunate" and unfortunate factions of the Lubicon will reunite!

Sincerely,

Ales Simakou
Executive Secretary
Belarusian - American Indian Society
P.O.Box II4
Gomel 246049
Belarus

Letter to Billy Joe Laboucan (c/o Lubicon Lake Indian Nation, Edmonton, Alberta) 1995-08-08

Ч.: Веске асталяваўся там раней. А мы з сям'ёй шукалі добрае месца ў Фларыдзе - і знайшлі яго непадалёк ад дома Раяна. Там блізка і каток, на якім трэніруемся летам. Часта сустракаемся, рыхтуем барбекю. Нашы дзеці прыкладна аднаго ўзросту, і яны таксама гуляюць разам.

Н.: Ты казаў, што ў міжсезонне лётаў у Егіпет. Гэта там так загарэў?

Ч.: Ну, я сам па сабе смуглы круглы год. Але і ў Егіпце горача. Хоць мы ездзілі яшчэ ў сакавіку - адразу пасля заканчэння сезону. У той час года было крыху халадней. Паездкай засталіся задаволеныя. Убачылі ўсё, што хацелі: піраміды, храм Абу-Сімбел, Луксор... На пляжы валяліся толькі два дні. Астатні час актыўна ездзілі па краіне. Нам падабаюцца гістарычныя славутасці [достопримечательности].

Н.: Турысты часта скардзяцца на вялікую колькасць у Егіпце махляроў і ашуканцаў [мошенников и обманщиков]. Сутыкаўся з імі?

Ч.: Так, я таксама чуў. Але ў нас быў спецыяльны гід, які абараняў ад падобных асоб.

Н.: Колькі ўсяго краін ты наведаў у жыцці?

Ч.: Давай лічыць. Канада, ЗША, Мексіка, Швецыя, Фінляндыя, Расія, Беларусь, Латвія, Харватыя, Славенія, Італія, Францыя, Манака, Егіпет. Можа, яшчэ нешта забыўся. Мусіць, каля пятнаццаці. Не так шмат, але ў будучыні спадзяюся істотна пашырыць спіс. Мы любім падарожнічаць, глядзець нешта новае. Спадзяюся пабываць у Нямеччыне, Польшчы - я не быў там, толькі ў польскім аэрапорце. А хочацца наведаць Варшаву і Кракаў.

Mr. Chramtzow
May 29, 1995
Page 2

You may also not be aware that the Government of the Canadian province of Alberta has already negotiated an agreement with the Lubicon respecting their wildlife and environmental concerns in 1988 but the Lubicons have reportedly so far refused to implement it. DMI has waited patiently for five years now, and we cannot make an indefinite commitment as this would jeopardize the livelihood of the many thousands of people and their families who depend on our operations, including many aboriginal people. The Lubicons have rejected all Canadian Government settlement offers to date and it is unknown when or if a resolution can ever be found that will satisfy their financial requirements. However, we are encouraged that negotiations are about to commence again between the Canadian Government and the Lubicons.

You can be assured that Daishowa-Marubeni is concerned about the welfare of the Lubicon people and we believe we have acted responsibly in helping to facilitate dialogue between the principals to the land claim dispute. We hope you will join Daishowa-Marubeni in a more constructive approach by encouraging the parties directly involved in this land claim dispute to settle their differences as expeditiously as possible.

Attached is an article from the April 17, 1995 edition of the Alberta Report magazine which may be of interest to you in that it offers another perspective.

Yours truly,
DAISHOWA-MARUBENI INTERNATIONAL LTD.

James P. Morrison
General Manager,
Edmonton Office

pc: Tom Hamaoka, Executive Vice President
Daishowa-Marubeni International Ltd.

Letter from James Morrison, General Manager, Edmonton Office, Daishowa-Marubeni International, Inc. 1995-05-29 p. 2 of 2. Гэта таксама кры, любікон кры (Lubican Cree). Пра перагаворы іх з урадам і пазіцыю Daishowa-Marubeni. P. 1 of the letter see "Nasha Slova.pdf" № 9 (61) 2023

Н.: Самае экзатычнае месца, дзе ты быў?

Ч.: Астравы Тэркс і Кайкас. Гэта ў раёне Карыбскага басейна. Ездзілі туды таксама гэтым летам. Удваіх з жонкай - сына пакінулі з маімі бацькамі. за пяць дзён выдатна адпачылі.

Н.: Беларусь для цябе - не экзотыка?

Ч.: Не. Прырода тут вельмі падобная на канадскую. Я таксама вырас у месцах лясоў і азёр. Праўда, пакуль бачыў у вашай краіне не так ужо шмат. Памятаю, ездзілі ў Салігорск, спускаліся ў шахту. У новым сезоне ў вольны час хачу вывучыць Беларусь лепш.

Н.: А ежу нашу палюбіў?

Ч.: Так! І сын таксама - яны ў школе кожны дзень ядуць мясцовыя стравы. Боршч, мяса... Мне гэта таксама падабаецца. У нас каля дома рэстаран, ходзім туды, заказваем той жа боршч.

Н.: Джэк наведвае міжнародную школу?

Ч.: Так. Але ён яшчэ маленькі, аддаём яго толькі на паўдня. Няхай гуляе з іншымі дзецьмі. Дарэчы, іх там крыху вучаць рускай. Сын ужо разумее яе значна лепш за мяне. Хоць гаворыць не вельмі.

Н.: Што тваёй сям'і падабаецца ў Беларусі? Можа, нешта не задавальняе?

Ч.: Усё добра: бяспека, чысціня, мінскія паркі, дзе Джэк любіць пабегаць... Негатыву і не ўспомню.. Да нечага проста трэба прывыкнуць. Напрыклад, да

таго, што на чырвонае святло тут нельга паварочваць направа. У Паўночнай Амерыцы можна. Але гэта дробязі. Сям'і тут добра. Усе чакаюць не дачакаюцца вяртання ў Мінск.

Н.: Яшчэ не прыехалі?

Ч.: Не. Сыну зрабілі невялікую аперацыю - Джэк не мог высунуць язык з рота з-за кароткай вуздэчкі. Але гэтая праблема вырашаецца невялікім надрэзам.

Н.: А ў цябе, бачу, няма пярэдняга зуба. Як у Аляксандра Авечкіна...

Ч.: Ха-ха! Яго даўно выбіла шайба. Зрабіў штучны - але ў мінулым годзе вылецеў і ён. У сына таксама няма аднаго зуба, дык Джэк сказаў, каб і я не ўстаўляў!

Н.: Авечкін казаў, што да канца кар'еры будзе хадзіць з выбітым зубам...

Ч.: Так, усё роўна зноў выпадзе. Думаю, вазьму прыклад з яго. У мяне і так хапае штучных: глядзі, тры ўнізе, яшчэ адзін уверсе...

Н.: Праўда, што твой сын пераймае Калюжнага?

Ч.: Яму падабаецца, як Аляксей пасля перамог паднімае хвалю, узмахваючы рукамі. Мы з Джэкам гуляем у хакей - і па заканчэнні матчу хлопец імітуе жэсты Калюжнага!

Н.: А ў жонкі тут з'явіліся сяброўкі?

Ч.: Так, жонкі іншых хакеістаў. У асноўным - іншаземцаў, але Эшлі добра сышлася таксама з мужам і жонкай Калюжнага і Мялешкі. Яны могуць сходзіць разам на каву.

Н.: Як пазнаёміўся з Эшлі?

Ч.: Праз сяброў. Нас прадставілі адзін аднаму, мы абмяняліся нумарамі тэлефонаў - потым стэлефанаваліся і прагаварылі добрую гадзіну. Вырашылі сустрэцца і праз пару дзён наладзілі спатканне. Так усё і закруцілася".

(Заканчэнне будзе.)

Літ.:

9333 Чычу Дж. Джонатан Чычу: хакеіст з лясоў Канады // Белорусская лесная газета. 2014. 11 сент.

10093 Чичу Дж. Белорусский индеец: коротко от главном: хоккеист Джонатан Чичу / интервью Е. Олейника // Аргументы и факты в Беларуси. 2014. 16 дек. С. 37. (№ 51; Евгений Олейник: Спецпроект "АиФ". Экспресс-Интервью, палаcа: Свободное время и спорт.)

817 Паўночная Амерыка // Беларуская Савецкая Энцыклапедыя. Т. 8. Мн., 1975. С. 342-344. (Кры.)

1719 Общее языкознание: хрестоматия: для филологических факультетов вузов / сост. Б. И. Косовский, Н. А. Павленко; под ред. А. Е. Супруна. Изд. 2, перераб. и доп. Мн., 1987. (Кри.)

3957 Бенвенист Э. Классификация языков // Введение в языкознание: хрестоматия / сост. Б. Ю. Норман и Н. А. Павленко; под ред. А. Е. Супруна. Мн., 1977. С. 300-309. (Кри; даведка пра аўтара: с. 299-300.)

2678 Бесплатные частные обьявления // Экспресс-контакт интернэшнл. 1994. № 15 (апр.). С. 10. (14. Книжная лавка: Меняю. Литературу об индейцах... (на картках нашай БІ-Бібліяграфіі - 4 калонкі "паказальніка зместу" уключаных, "распісаных" публікацый: 1) этнонімы, 2) імёны, 3) тапонімы і 4) ключавыя словы і цытаты): 1) апачи, любикон кри, потигуара, цельтали, цолили, тохолобали; 2) Пелтиер; 3) Маунт-Грейам, Вундед-Ни, Ока.)

ХАРКЕВІЧ Ювеналій - мы не ведаем, адкуль у "Літве" канкрэтна паходзіў "ліцвін" Ювеналій, але прозвішча Харкевіч досыць распаўсюджанае сярод беларусаў. Акрамя таго, як найбольш раннюю і апошнюю сустракаем геаграфічна-жыццёвыя прывязкі да Нясвіжа (у 1758 г. тут здаў экзамен па тэалогіі і пачаў выкладаць у бернардзінскім навучальным цэнтры) і Слоніма (тут, у кляштары, пасля ўсіх жыццёвых прыгод, уключаючы наведванне Валенсіі і Рыма ў 1758 г., памёр у 1788 г.).

Займаўся адукацыйнымі справамі ордэна ў Вільні, да і пасля паездкі ў Іспанію ў 1768 г. быў правінцыялам і вікарыем Літоўскай правінцыі бернардзінцаў.

Дзённік яго падарожжа выдадзены кнігай у 1998 г.

З дыярыюша, як яго прадстаўляе А. Бразгуноў,

MUSEO DE AMÉRICA

AVDA. REYES CATOLICOS, 6
CIUDAD UNIVERSITARIA
TELS. 543 94 37 - 549 26 41
FAX 544 67 42
28040 MADRID

Ales Simakou.
Organization Commitee for the Vygodskys Triennial.
Gomel. 246049.
Rep. of Belarus.
P. O. Box 114.

Madrid a 26 de octubre de 1993

Querido Colega:

He leído con gusto su llamada a participar en el homenaje a D. Vygodskys, pero antes le informo de cómo está constituído nuestro museo, y cuales son sus áreas de trabajo.

Tiene tres departamentos de investigación: arqueología, etnología y arte colonial. Nuestras colecciones abarcan materiales de todo el continente americano, a las que hay que añadir objetos de la Polinesia, Melanesia, Micronesia y Filipinas. Las series mas antiguas que tenemos son piezas del siglo XVIII.

Si esto puede ayudarles a crear la sociedad Vygodsky o cualquier otra consulta que quieran hacernos, estaremos encantados de servirles.

Un afectuoso saludo

Araceli Sánchez Garrido
Jefe del Departamento de Etnología.

Letter from Araceli Sanchez Garrido, Jefe del Departamento de Etnologia, Museo de America (Madrid) 1992-10-26

Castelló 2/8/93 - Ales Simakou.

Amigos:

Un compañero anarquista que os visitó en el mes de Abril, nos ha facilitado vuestra dirección.

Deseamos todo vaya lo mejor posible.

Os enviamos el boletín que editamos cada tres meses. También un poster que hicimos para la campaña a favor de la libertad de Leonard Peltier.

Nosotros llevamos unos 6 años trabajando el tema indio. En próximas cartas les comentaremos más hechos y noticias. También enviaremos más material. Nos dijo el compañero que leen el castellano (español). Pueden escribir en inglés si lo desean.

Un saludo y esperamos sus noticias.

G. Moradas

Letter from G. Moradas, GSPI - Grup de Suport als Pobles Indis, Castellon, Valencia, Spain 1993-08-02

можна прыйсці да думкі, што ў Іспаніі ён мог бачыць індзейцаў. Але ці бачыў? Сярод назіранняў Харкевіча за жыццём у Іспаніі Бразгуноў вылучыў і ўказанне на *"прысутнасць у іспанскім грамадстве"* (фраза Аляксандра, а за ёй цытата) *"індзейцаў, амерыканскіх людзей, якія маюць пляскаты твар, малыя вочы і нос, смуглявыя, падобныя ва ўсім да нашых калмыкаў"*. Бразгуноў цытуе гэта з выбраных месцаў дыярыюша, змешчаных у беларускім перакладзе ў зборніку 2012 г. Даследчыца і перакладчыца дыярыюша А. Вальчук піша прама: *"У Валенсіі ён убачыў тэрцыяраў - выхадцаў з іспанскіх калоній у Амерыцы, якія таксама прыбылі на капітулу"*.

Паліткарэктны Бразгуноў палічыў неабходным пракаментаваць: *"Асобныя пасажы наконт Іспаніі і яе насельнікаў гучаць не дужа карэктна для чалавека нашых дзён, але былі цалкам прымальнымі ў XVIII ст., як, напрыклад, агульная ацэнка, што народ Іспаніі "чорны і непрыгожы, неахайны, як нашы* [не вельмі літаратурная ў Рэспубліцы Беларусь назва яўрэяў]".

Іспанцаў недалюбліваюць, асабліва за іх злачынную экспансію ў Амерыцы, звязаную з рабаваннем і забойствамі. Ювеналій ахарактарызаваў іх як "кабальера" з пыхай і адсутнасцю энтузіязму для апрацоўкі зямлі, затое з хуткасцю ў выкарыстанні нажа да расправы над тымі, хто ім не падабаецца; злосныя - хутка яны забіваюць не толькі індзейцаў, але і сваіх жа іспанцаў - такі тэмперамент.

Магчыма, іспанцы і маюць тэмперамент і звычкі, якія адрозніваюць іх у горшы бок ад іншых еўрапейцаў, але мы ведаем, што сярод іх ёсць і індзеяністы - а індзеяністаў мы прымаем за братоў незалежна ад тэмпераменту, абавязковасці і нават прыстойнасці - у кожнай "вялікай сям'і" (extended family) ёсць узоры непрыстойных, невыносных тыпаў.

HELLO FRIENDS:

SORRY FOR THE DELAY BUT I WAS WAITING FOR TO DO THE ISSUE 5 of ¡¡OKA HEY!!, WHICH I SEND TO YOU.

WE GOT THE ADRESSES FROM THE BOOK "NATIVE AMERICAN DIRECTORY" PUBLISHED BY NATIONAL NATIVE AMERICAN COOPERATIVE, FRED SYNDER, DIRECTOR (I SEND TO YOU PUBLICITY).

WE WOULD LIKE TO OBTEIN ADDRESSES OF [redacted] AMERICAN NATIVE SUPPORT INDEPENDENT [redacted] GROUPS IN [redacted] EAST-EUROPE AND RUSSIA IF IT WAS POSSIBLE.

WE HAVE DISCOVERED OTHER ADDRESSES WRONG (APART FROM YOU AND POLISH): TAKINI FROM GERMANY AND CALUMET FROM ITALY.

IN THE SPIPIT OF CRAZY HORSE

SE-VEN SIOUX KOLEKTIBO.

Letter from Se-Ven Sioux Kolektibo (у адказ на наш ліст ад 1996-03-21 да Iosu F. Albeniz) s.d. postmark Pamplona (Navarra, Nafarroako Foru Erkidegoa, Spain) 1996-04-17 p. 1 of 2

Літ.:

12647 Charkiewicz J. Dyjariusz podrozy hiszpanskiej z Wilna do miasta Walencyi na kapitule jeneralna [generalna] zakonu mniejszych braci sw. Franciszka, to jest bernardynow, odprawionej w roku 1768 / oprac. i wstepem opatrzyl B. Rok, Wroclaw, 1998.

12648 Харкевіч Ю. Дыярыюш іспанскага падарожжа [А. Вальчук у сваім артыкуле 2016 г. дае загаловак з гэтага выдання як "Дыярыуш іспанскага падарожжа з Вільні ў горад Валенсію"] // Літаратура XVII-XVIII стагоддзяў / навук. рэд. В. А. Чамярыцкі; [уклад. А. У. Бразгунова, С. Л. Гараніна]. Мн., 2012.

12652 Вальчук А. Іспанія і іспанцы ў "Дыярыюшы" Ювеналія Харкевіча // Наша вера. 2016. № 1. С. 52-57.

12649 Бразгуноў А. Вобраз "іншага" ў беларускай літаратуры XVI-XVIII стагоддзяў // Acta Albaruthenica. T. 22. Warszawa, 2022. S. 185-199.

9357 Іспанія: Краіна рыхтуецца да канца свету / / Новы час. 2010. 4 чэрв. С. 12.

312 Планета: Мадрид // Чырвоная змена. 1991. 15-21 кастр.

2000 Тайна вулкана (Мадрид) // Знамя юности. 1989. 13 окт.

1770 Пескова Т. Н., Озерова Л. А. Испанский язык:

SE-VEN SIOUX KOLEKTIBO
APDO.- 1378
31080 PAMPLONA (SPAIN)

PD.- FOR EVERYTHING THAT YOU WANT. WRITE TO US.

Letter from Se-Ven Sioux Kolektibo s.d. postmark Pamplona 1996-04-17 p. 2 of 2 (баскі, Краіна баскаў)

Barcelona, December, 12th, 1997

To whom it may concern,

Since a lot of years I'm very interested about the north american native people, their traditions and culture. I've been a lucky person to coincide with some American Indian Mouvement leader (AIM), like Ward Churchill or Bob Robideau and also I was living together with the navaho people in New Mexico, USA, in 1980 summer.

For this reason, for my interest, as well like an antropology student, or as in my solidarity in their current struggle to maintain their traditions, culture or lands; it's for that, I'd like ask you about your task in this aspect, if you'd send me some information about this, with the north american native people from the present frontier between Mexico and USA to the arctic with the inuit people (although named eskimo).

Thanks a lot in advance for all.

My address is: Roser Cardona i Figueras
c/ València, 341, 3er. 2a.
08009 Barcelona

Letter from Indianist Roser Cardona-i-Figueras (Barcelona) 1997-12-12

пособие по чтению: для институтов и факультетов иностранных языков. Мн., 1988.

2154 Шишкова Т. Н., Попок Х.-К. Л. Стилистика испанского языка: учебное пособие для институтов и факультетов иностранных языков. Мн., 1989.

8187 Крэпак Б. Тры эцюды пра іспанскіх мастакоў і ўспрыняцце іх творчасці ў Беларусі // Беларусь - Іспанія = Беларусь - Испания; Belarus - Espana: выбраныя старонкі грамадска-культурнага ўзаемадзеяння: матэрыялы "круглага стала", Мінск, 23-24 кастр. 2003 г. Мн., 2005. С. 85-96.

8188 Шаблоўская І. Іспана-беларускія літаратурныя ўзаемаадносіны // Беларусь - Іспанія = Беларусь - Испания; Belarus - Espana: выбраныя старонкі грамадска-культурнага ўзаемадзеяння: матэрыялы "круглага стала", Мінск, 23-24 кастр. 2003 г. Мн., 2005.С. 52-55.

3481 Верн Ж. Конкистадоры и миссионеры: история великих путешествий: пер. с фр. Гродно, 1994.

5654 Іспанія // Беларуская Савецкая Энцыклапедыя. Т. 5. Мн., 1972. С. 159-167.

5685 Іспанія // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. Т. 7. Мн., 1998. С. 335-345.

805 Канкістадоры // Беларуская Савецкая Энцыклапедыя. Т. 5. Мн., 1972. С. 381.

4797 Канкістадоры // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. Т. 7. Мн., 1998. С. 586

4796 Канкіста // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. Т. 7. Мн., 1998. С. 586.

4789 Боўш В. І. Каланіялізм // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. Т. 7. Мн., 1998. С. 451. (Іл. на с. 450: "Да арт. Каланіялізм. Насіллі іспанскіх заваёўнікаў над індзейцамі. Гравюра з кнігі "Часткі Амерыкі". 1590".)

843 Палетыка М. П. Вайна за незалежнасць іспанскіх калоній у Амерыцы 1810-26 // Беларуская Савецкая Энцыклапедыя. Т. 2. Мн., 1970. С. 557-558.

3500 Калаткоў У. Я. Вайна за незалежнасць іспанскіх калоній у Амерыцы 1810-26 // Беларуская энцыклапедыя. Т. 3. Мн., 1996. С. 453-454.

10972 Sienkiewicz H. El torrero / trad. M. C. G. // Sienkiewicz H. Bartek el victorioso. Barcelona, 1902.

10985 Sienkiewicz H. El faroner / trad. propostes didact. i propostes didact. A. Monzo. Alzira (Valencia), 2009. (Editorial Germania.)

10979 Sienkiewicz H. El farero / trad. A. Matyjaszczyk-Grenda // Sienkiewicz H. Janko el Musico. Madrid, 1999.

9099 Булгарин Ф. Взгляд на историю испанской литературы // Сын отечества. 1821. № 40. С. 289-305; № 41. С. 3-21.

Алесь Сімакоў,
даследчык беларуска-індзейскіх сувязей.
Ales Simakou (e-mail: baicri@tut.by),
researcher of Belarusian-Indian (American Indian, Native American, Amerindian, First Nations) connections.

Индейцы, Indianie, Indians, indigenous peoples, indigenas, indios de America y Belarus; Алесь Симаков. Белорусы встречаются с индейцами. [Вып. 81].

"Ежа з гісторыяй"

12 студзеня 2024 года адбыўся адкрыты дэгустацыйны вечар , "Ежа з гісторыяй" ад народнай студыі гісторыі і мастацтваў эпохі Сярэднявечча і ранняга Рэнесансу "Дама сэрца" ("Domina cordis") Лідскага цэнтра культуры.

Усе ўдзельнікі адкрытага паседжання змаглі павячэраць так, як гэта рабілі нашыя продкі ў эпоху Сярэднявечча і ранняга Рэнесансу. Дэгустацыя такіх страў як Падарожны хлеб Барбары Радзівіл, поліўка ,,Граматка", архас, традыцыйныя скібкі, збіцень, хлеб, аўсяны кісель і шмат іншага суправаджалася майстар-класамі па танцах, гульнямі і песнямі.

На вечарыне і госць, і гаспадар змог наблізіцца да культурна-гістарычнага мінулага нашых продкаў.

Наш кар.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Адрас рэдакцыі:
231282, г. Ліда, вул. Лётная, 7а.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: sudnik@list.ru, sejlawiczy@gmail.com

Газета падпісана да друку 22.01.2024 г.

Фармат А-4.
Аб'ём 2,75 друкаванага аркуша.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі. Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета размяшчаецца на сайтах: http://nslowa.by/; http://pawet.net/; http://belkiosk.by/
Дазваляецца самастойная раздрукоўка на паперу.